

Адыгъ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм я 45-рэ зэхэсыгъо тыгъуасэ илагъ. Ащ илофшIэн хэлъжъагъэх АР-м и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъаIэу ЛыIужъу Адам, Апшъэрэ, Конституционнэ, Арбитражнэ хыкумхэм ятхьаматэхэр, федеральнэ, республикэ къэралыгъо къулыкъухэм, чIыплэ зыгъэIорышIэжыпIэхэм япащэхэр. Ioфыгъо 93-мэ зэхэсыгъом щакхэплъагъэх.

Зэфэхьысыжъхэм пшъэрылъякIэхэр къапкъырыкIыгъэх

АР-м иминистрэхэм я Кабинет икIыгъэ илъясым Ioф зеришлагъэм депутатхэм апащхъэ зэфэхьысыжъ кыфишIыгъ АР-м и Лышхъхъу Тхьаклушынэ Аслъан. 2014-рэ илъясыр тиреспубликэ ихышхъэ зэрэхъаштыр ащ кыхигъэщыгъ — Шъачэ Олимпиадэр щыкIуагъ, Къырым Урысыем кыыхъаажыгъ. Мы хуэгъэшлагъэхэм тиреспубликэ щыпсэухэрэр ягуапэу апэгъокIыгъэх, Украинэм зышхъэ кызыхыжыхэрэм IэпыIэгъу арагъэгъотыгъ. 2015-ри Теклоньгъэм ия 70-рэ илъясэу зэрэщытым фэшI ащ мэхъанэшхо етыгъэн, тарихъ хуэгъэшлагъэхэр шъыпкыагъэ хэлъэу кэтыжыгъэнхэм тегъэпсыхъэгъэ IoфтхьабзэхэмкIэ гъэбаигъэн зэрэфаер кыIуагъ.

ИкIыгъэ илъясым министрэхэм я Кабинет анахъэу ыналэ зытыригъэтыгъэхэм нэужым Тхьаклушынэ Аслъан нахъ игъэкIотыгъэу къащыуцугъ. ЫпэкIи зэрэщытыгъэу, социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу республикэм ышIыхэрэм къакIемыгъэчыгъэным, бюджетыр зэрэзэхэтым щыкIагъэ фэмыгъэхуэгъэным, республикэм щыпсэухэрэм ящыIаIэ нахъышIу шыгъэным ыкIи социальнэ инфраструктурэм изетегъэпсыхъан анахъэу апылгыгъэх. Илъясым кыкIоI хушхъафыкIыгъэу зыдэлъжыагъэхэм ащыщы Урысые Федерацием и Президент ижъоныгъокIэ Указхэр. Бюджетым епхыгъэ IoфышIэ шхъафхэм ягурыт лэжъапкIэ къэлэтыгъэныр шIуагъэ хэлъэу агъэцкIагъэхэм ащыщ.

Лъэныкыо пэпчъ кыщыуцугъ, хэхъоныгъэху ыкIи щыкIагъэху ялэхэм Тхьаклушынэ Аслъан ягугъу кышIыгъ.

Псауныгъэм икъэухъумэнкIэ зэшIуахыгъэхэм ащыщы Iэзэплэхэм яматериальнэ-техническэ зытет нахъышIу зэрэщыгъэр, лъэхъаным диштерэ IэмэпсымэхэмкIэ зэрэзэтырагъэпсыхъагъэхэр. Процент 70-м нэсэу Iэзэплэхэм специалистхэр ялэ хуэгъэх. ИкIыгъэ илъясым Адыгеим сабый 5692-рэ кыхъуагъ, 2013-рэм кэхъуэгъэм нахъы мы пчъагъэр сабый 55-кIэ нахъыб. Ау дунаим ехыжыхэрэм япчъагъэ хэхъуагъ — нэбгыри 102-кIэ нахъыбэ хуэгъэ.

— КыхъэгъэуанэфыкIы сшIоигъу мыщ фэдэ зэхъокIыныгъэхэм тызэрамыгъэрэзэрэр. Псауныгъэм икъэухъумэнкIэ Министрствэм ыпэкIи рихъыплэн фае къэхъухэрэм япчъагъэ дунаим ехыжыхэрэм анахъы нахъыбэ хууным. Тишъолъыр идемографии изытет ащ елытыгъ, — кыIуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Гъэсэнныгъэм ылэныкыокIэ хэхъоныгъэу тилэхэм ащыщы кIэлэцIыкIу IыгыпIищ кIэу зэрагъэуцугъэр, чIыплэ 1195-рэ кызэрэзэIуахыгъэр. ЗыкI къэралыгъо ушэтынхэр тиреспубликэ зерифэшъуашу щатыным пае Ioфышхо зэшIуахыгъ, ыпэрэ илъясхэм зэфэхьысыжъэу афэхъуэгъэхэм десэхэр къахыгъэх.

Социальнэ хэхъоныгъэм ылэныкыокIэ республикэ къэралыгъо программитIу тишъолъыр шагъэлажъэ ныгъом, сабыгъом, унагъом, нахъыжхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи нэмыкIхэм ягумэкIыгъохэм язэшIохын тегъэпсыхъагъэху. ГушIэм пае, икIыгъэ илъясым сабый нэбгырищ е нахъыбэ зилэ унэгъо 300-мэ чыгу гектар 32-рэ фэдиз аратыгъ, ящэнэрэ е нахъыбэ кызфэхъуэгъэху нэбгырэ 1100-мэ зэтыгъо ахъщэ тынэу афатIупщыгъэр зэхэтэу сомэ миллион 55-рэ.

(ИкIэух я 2-рэ нэклуб ит).

Адыгъ Республикэм и Лышхъхъэ и Указ

ЩытхъуцIэу «Адыгъ Республикэм
изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр

А. Г. Сапруновым фэгъэшъошэгъэным ехыIлагъ

Хэбзэгъэуцугъэм игъэпытэнкIэ, цIыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ гъэхъагъэу илэхэм апае щытхъуцIэу «Адыгъ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр Сапрунов Александр Георгиевич — пшъэдэкIыжъэу ыхыIрэмкIэ гъунэкъэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Кавказ-М» зыфиIорэм игенеральнэ пашэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгъ Республикэм и Лышхъхъэ
ТХЬАКЛУШЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхалэм и 19, 2015-рэ илъяс
N 35

2012-рэ илъясым ижъоныгъуакIэ Президентэу Владимир Путинэр зыкIэтхэгъэгъэ указхэр зэрагъэцакIэрэмкIэ компаниеу «Диалогия» зыфиIорэм Урысые Федерацием ишъолъырхэм ямедиарейтинг кыгъэхъабырыгъ.

Адыгеир хэгъэгум ишъолъыр анахъ дэгъуи 10-мэ ахалъытагъ

Адыгеим ащ яблэнэрэ чIыплэр щыубыты, жъоныгъуакIэм кыдагъэкIыгъэгъэ указхэр экономикэм зэрэцагъэцакIэрэмкIэ Урысые Федерацием ишъолъыр анахъ дэгъуи 10-мэ ясатыр хэуцагъ. Апэрэ чIыплэм итыр Тюменьскэ хэкур, я 10-рэ чIыплэм — Липецкэ хэкур ары.

Рейтингым изэхэгъэуцонкIэ телевидением, радиом, гъэзетхэм, журналхэм, информационнэ агентствэхэм, Интернет-СМИ-хэм къатыгъэ къэбархэр Iэубытыплэ кызфашIыгъэх. ЧIыплэу аратыщтыр агъэнафэ зэхъум жъоныгъуакIэм кыдагъэкIыгъэгъэ указхэр экономикэм щыгъэцэкIэгъэнхэмкIэ хуэгъэ-шIэгъэ анахъ шхъаIэу щыIагъэхэм ягугъу Урысые Федерацием ишъолъырхэм къазэрэащыгъэр кыдалытагъ.

— 2012-рэ илъясым ижъоныгъокIэ мазэ хэгъэгум и Президент кыдигъэкIыгъэгъэ указхэр зытегъэпсыхъэгъагъэхэр Урысые Федерацием псынкIэу хэхъоныгъэ егъэшIыгъэныр ары. ЫкIи тэ дэх имы-

Iэу ахэр тэгъэцакIэх. Кризисым зэрэхэтым емылпытыгъэу республикэм иэкономикэ зыпкIэ итэу Ioф ешIэ, Адыгеим проектхэр зэрэцагъэцакIэхэрэм инвесторхэр егъэразэх, — кыIуагъ Адыгеим и Лышхъхъэ.

Илъяси 8-м кыкIоI Адыгеим иэкономикэ сомэ миллиард 105,7-м ехъурэ инвестициехэр кыхалхъагъэх. 2007-рэ илъясым республикэм дотациеу кылэкIахъэрэр процент 61,1-рэ хуштыгъэмэ, 2014-рэ илъясым процент 39-м нэсэу ар кыIыхыгъ. 2014-рэ илъясым пстэумкIи сомэ миллиард 80-м ехъу зыосэ продукции республикэм кыщахыжыгъ. БлэкIыгъэ илъясым промышленнэ производствэр проценти 118,3-рэ хуэгъэ. АщкIэ Адыгеим Къыблэ федеральнэ шъолъырым и субъектхэм азыфагу апэрэ чIыплэр щыIыгъ.

Республикэм и Лышхъхъэ джащ фэдэу зэрэхигъэуанэфыкIыгъэмкIэ, шъолъырым социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ ышIынымкIэ социальнэ-политикэ Ioфхэр зыпкIэ зэритым ишIогъэшхо къэкIо.

Зэфэхьысыжьхэм пшэрыллыкIэхэр къапкырыкIыгъэх

(ИкIаух).

Сабый 23169-мэ икIыгъэ ильэсым зарагъэгъэпсэфыгъ ыкIи япсауныгъэ зэтырагъэуцожьыгъ. Мы пчъагъэр еджапIэхэм ачIэхэм азыныкIо мэху.

«Доступная среда» зыфиIорэ республикэ программэм кыи-хиубытэу икIыгъэ ильэсым зэшлуахыгъэхэм ащыщых хэушъафыкIыгъэ троллейбуситIумэ ятIупщын, гъогу зэпырыкIыпIэ 40-мэ, социальнэ инфраструктурэ зищыкIэгъэгъэ объект 64-мэ яхэушъафыкIыгъэ зетегъэпсыхъан.

2014-рэ ильэсым бюджет зэхэтым фэдэу кыхьагъэр сомэ миллиард 16-рэ миллион 92-рэ. Бюджетыр социальнэ лъэныкIом зэретегъэпсыхъэгъагъэу кьэнэжьыгъ.

— Анахъ гъэхъэгъэшхоу тилэр ахъщэ Iэпылэгъоу кытатырэр процент 39-м зэрэнэдгъэсыгъэр ары, — кыхихыгъэщыгъ ТхьакIушынэ Аслъан. — Бюджетым епхыгъэ Iофыгъохэр шъхьаихыгъэу зэрэщытхэмкIэ Къыблэ федеральнэ шъолырым исубъектхэм азыфагу Адыгеим ятIонэрэ чIыплэр щылыгъ, Урысые Федерацием исубъектхэмкIэ апэрипшым хэхъагъ я 7 — 8-рэ чIыплэхэр Иркутскэ хэкум дигощыи.

Бюджет мылIукур зыпIауагъэхэрэ лъэныкIо шъхьалэхэм ащыщ республикэм ипсэуIлэхэм гъэстыныпхъэ шъуантIэр ящэIлэгъэныр. Мы лъэныкIомкIэ Адыгеир Урысыем апшъэрэ чIыплэ щызылыгъхэм ахэт — процент 83,2-мэ газыр алэкIахъэ. ГурьтымкIэ кьэралыгъом ипчъагъэхэр — процент 57,1-рэ, КъФШ-м — процент 77,1-рэ.

ИкIыгъэ ильэсым изэфэхьысыжьхэмкIэ, мылIукур шъхьалэм инвестициеу кыхалхьагъэм ипчъагъэ сомэ миллиард 16 мэху. 2013-м егъэпшагъэмэ, ар процент 82-рэ. Экономикэм кыныгъохэр зерищэчыхэрэр ары ушъхьагъур.

Инвестициехэм алъэныкIомкIэ экIэмкIи миллиард 68-рэ зытефэщт проект 50-м ехъумэ джырэ уахътэм Iоф адашIэ.

— ИкIыгъэ ильэсым Шъолыыр инвестиционнэ стандартыр пхы-

рыщыгъэным тегъэпсыхъэгъэ IофшIэным Адыгеир хэхъагъ. «ПроектыкIэхэм япхырыщын тегъэпсыхъэгъэ стратегическэ инициативэхэм я Агентствэу» зильыплъэкIо совет УФ-м и Президентэу Владимир Путиным пэцэныгъэ зыдызэрихъэрэр ащ икIэщакIу. Кыхьащт ильэсым а Стандартым кыидыхилытэрэ Iофыгъохэр муниципальнэ образование пэпчъыпхырацыхнэ фае. Инвестиционнэ проект хъазырхэр тилэху ахэр щылэныгъэм пхырызыщышъушътхэм тапэгъокIынэу щыт. Ащ пае муниципалитетхэм экIэми ахъщэ зыхалхъан фэе проектхэр кьарэгъэхъазырых, Стандартым ипхырыщын тегъэпсыхъагъэу экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ министерствэм муниципальнэ псэупIэхэм методическэ Iэпылэгъу арерэгъэгъот, — пшэрылхэр кыгъэнэфагъэх ТхьакIушынэ Аслъан.

Зигугъу кьэтшыгъэ IофыгъомкIэ тхылхэм ягъэхъазырын тэрэзэу зэшлуахын зэрэфаем Лышъхъэм кыкIыгъэтхыгъ, инвестиционнэ проектхэм япхырыщын кьекIушът чIыгоу амыгъэфедэхэрэм афэгъэхьыгъэ кьэбарыр агъэкIэжэ зэпытынэу пшэрылхэр кыгъэгъуцугъ. Джащ фэдэу хъызмэтшIаплэху ащылажъэхэрэм яIофшIэн шлуагъэ кьетымэ зэрагъэшIэнэу муниципальнэ псэупIэхэм яадминистрациехэм афигъэпытагъ хэхъоныгъэ ашлынэм пае унэе IофшIэгъухэр кьафэгъотыгъэнхэм фэшI.

ЛъэныкIо зэфэхьысыжьхэмкIэ шIэгъэн фаеу ылытгъэхэрэм афэгъэхьыгъэ пшэрылхэр ахэр зэшлозыхын фаехэм ТхьакIушынэ Аслъан афишIыгъэх, кьулыкIу пэпчъ цыфхэм ящылэкIэпсэукIэ нахьышлу хъуным дэлэжъэн зэрэфаер агу кыгъэкIыжьыгъ.

Нэужым федеральнэ хыкумышIху ШыкIэ Марзятрэ УдыкIэко Эдуардрэ хыкум участкэху NN 6-м ыкIи 3-м язэгъэшлужэ хыкумышIху ильэс палъэкIэ гъэнэфэгъэнхэм депутатхэм дырагъэштагъ, правительствонэ сыхъатым кьыриубытэу хэбзэлахъхэмкIэ ыкIи

тын зэфэхьысыжьхэмкIэ чIыфэхэр зытелхъэм кьыгъэтыжыгъэнхэмкIэ, бюджет зэфэхьысыжьхэм хэбзэлахъу арыхъэхэрэм ахэгъэхъогъэнымкIэ Iофэу зэшлуахыхэрэм, УФ-м 2025-рэ ильэсым нэс коцын IофхэмкIэ кьэралыгъо политикэу зэрихъащтым ГъэпсыкIэу фыхихыгъэр АР-м зэрэщагъэцакIэрэм атегушылагъэх. ФинансхэмкIэ министрэу Долэ Долэтбый кызэрилуагъэмкIэ, хэбзэлахъхэмкIэ кьулыкIу икIыгъэ ильэсым чIыфэ зытелхъэм кьаригъэтыжыгъэм ипчъагъэ сомэ миллион 940-рэ мэху. ЧIыфэхэр кьыгъэтыжыгъэнхэмкIэ Iофэу зэшлуахыхэрэм Премьер-министрэу Къумпыл Мурат джащ фэдэу кьатегушылагъ ыкIи мыхэбзэлахъ кьэкIуаплэху бюджетым кыхъэхэрэм ахэгъэхъогъэн зэрэфаер кыыхыгъэщыгъ.

Коцын IофхэмкIэ кьулыкIу ипачэу Алексей Климовым кызэрилуагъэмкIэ, тиреспубликэ кыхъэхэрэм япчъагъэ нахьыбэ хъугъэ. Мы ильэсым иапэрэ мафэ ехъулIэу учётым IэкIыбым кыкIыгъэ нэгырэ 25682-рэ хагъэуцуагъ. Ар проценти 9,5-кIэ нахьыб.

Мыщ дэжыым АР-м и Лышъхъэ коцын IофхэмкIэ кьулыкIу ипачэу Iоф зыдашIэнэу кыфигъэнэфагъэр чэзыухэр нахъ макIэ ашлынхэр ары.

Законопроект 11-у депутатхэр зыхэплъагъэхэм ащыщэу 3-р апэрэ еджэгъумкIэ аштагъ, 8-мэ хэбзэгъуцугъэ кIуачIэ ялэ хъугъэ. «Адыгэ Республикэм и Хэбзэгъуцугъэу «Адыгэ Республикэм ибюджет зэфыщытыкIэхэм яхылагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэр, АР-м и Хэбзэгъуцугъэу «Сабый ибэхэм ыкIи ны-тыхэм аналэ зытемытэу кьэнэгъэ кIэлэцIыкIухэм социальнэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ шэс тэдэхэр пхырыщыгъэнхэм ехылагъ» зыфиIорэм ия 4-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэр» зыфиIорэр ахэм ащыщых.

МЭШIЛЭКЪО Саид.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

бзэхэр ренэу щызэшлуахы. ТызэрэгугъэрэмкIэ, ежъхэм ямызакъоу, нэмыкI цыфхэм япсауныгъэрэ ящылэныгъэрэ кызэрылтыгъэр рулым лусхэм зыщагъэгъушъэщтэп.

Гъогузеклоным ищынэ-гъончъагъэ фэгъэгъэгъэ кьулыкIу иштаб инспекторэу, полицием икапитанэу Ю. А. МАНЖУРИНА

**ИофшIэным иветеранэу,
культурэм иIофышIэу
Бэшкэкъо**

Кьэралхъан Сахьидэ ыпхъум фэкIо

Льытэныгъэ зыфэтшырэ Кьэралхъан!

Укызыхъугъэ мафэмрэ культурэм иIофышIэ и Мафэрэ афэшI гуфэбэныгъэ хэлъэу тыпфэгъушIо!

Уигухэлпышлухэр экIэ кыбдэхъунху, гуетыныгъэ пхэлъэу гъэхъагъэкIэхэм уакъыфэкIонэу тыпфэлъао.

Адыгэ Республикэм икультурэ ихэхъоныгъэ уилахъышхоу хэлшыхъагъэм пае инэу тыпфэрэз.

Адыгэ Республикэм лъэпкь культурэмкIэ и Гупчэ щылажъэхэрэр

Ялыхъужьныгъэ агъэлъаплэ

70

Хэгъэгъу зоошхом ТекIоныгъэр кызыщыдахыгъэ мафэм ипэгъокIэу Республикэу Къырым иллыкIохэм дунэе общественнэ Iофтхъабзэу «Наша великая победа» зыфиIорэр зэхашагъ.

Ащ кыдыхэлъытагъэу шъолыыр зэфэхьысыжьхэм ялыкIохэр зэгъусэху ильэс къэс автопробег рагъэкIокIы. Гэтхапэм и 17-м кьэлэ-пыхъужьэу Севастополь кышырагъэжъагъэу Хэгъэгъу зоошхом зыщыкIогъэ кьалэхэр кьакIухъащтых.

Автопробегым хэлэжъэрэ купыр мы мафэхэм Адыгеим кьэсыгъ. Хэгъэгъу зоошхом щыфэхыгъэ тидзэкIолIэхэм ясаугъэтэу Мыекъуапэ идэкIыгъо дэжъытым ахэр зэхэтху кьекIолагъэх. Адыгэ Республикэм лъэпкь IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкьэгъухэм адырялэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жугъэм иамапхэмкIэ и Комитет итхъаматэ игуадзэу Александр Лузиным Iофтхъабзэр зеришагъ.

Мыщ хэлэжъагъэх республикэм икьулыкIу зэфэхьысыжьхэм, общественнэ организациехэм ялыкIохэр, ветеранхэр, ТекIоныгъэм ия 70-рэ ильэс ихэгъэунафькIын фэгъэгъэгъэ Урысые волонтер корпусым хэтхэр, ныбжьыкIэхэр.

Александр Лузиным Iофтхъабзэм кьекIолагъэхэм шлуфэс арихыгъ ыкIи текIоныгъэр тикьэралыгъо кыдихыным тилъолыыр щыпсэурэ цыфхэр чанэу зэрэхэлэжъагъэхэр ащ кыхихыгъэщыгъ. ЗыкIыныгъэр, ныбджэгъуныгъэр лъэпкь зэфэхьысыжьхэм азыфагу илы зыхукIэ Урысыем хэхъоныгъэхэр ышыным ар зэрэфэлорышIэщыр игушылэ кыщылугъ.

Тикьэралыгъо шъафит зышыжыгъэхэм лыхъужьныгъэу зэрэхъагъэр хэти щыгъупшэ зэрэмыхъуштыр, Хэгъэгъу зоошхом хэкIодагъэхэм яшIэжэ дгъэлъэ-

плэн зэрэфаер кылуагъ мы проектым изэхэщэкIо комитет ипачэу Олег Слюсаренкэм.

— Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем щыщ зэрэхъужьыгъэхэм лъэшэу тегъэгъушхо. Хэгъэгъу зоошхом ильэхъан лъэпкь зэхэдз ямылэу тинахыжъхэр пным зэрэпэуцужьыгъагъэхэр кытIэкIэхъухэрэ ныбжьыкIэхэмкIэ щысэтехыплэу щытын фае. Ныбджэгъуныгъэ, зэгурылоньгъэ тилъэпкьхэм азыфагу илыныр, тишIэжэ ыкIи титарихъ дгъэлъэплэныр ары мы проектым изэхэщэн мэхъанэу иIэр, — кылуагъ Олег Слюсаренкэм.

ТекIоныгъэр тэ кызэрэдэ-тхыгъэр, ащ тарихъэу пылпыр кытIэкIэхъухэрэ ныбжьыкIэхэм ядгъэшIэнымкIэ мыщ фэдэ Iофтхъабзэхэм мэхъанэшхо ялэу зэрилытэрэр кылуагъ ветеранхэм ясовет хэтэу, РФ-м изаслуженнэ врачэу, медицинэ шлэныгъэхэмкIэ кандидатэу, отставкэм щылэ полковникэу ЦыкIушъэ Аслъан.

Заом хэкIодэгъэ тидзэкIолIэхэм яшIэжэ агъэлъаплэзэ, кызэрэгъоигъэхэр зы такыкьрэ афэшъыгуагъэх, саугъэтым кьэгъагъэхэр кIэралхъагъэх. Нэужым ТекIоныгъэм иыракъ кьалэтыгъ, агъэбыбэтагъ.

Iофтхъабзэм хэлэжъагъэхэр нэужым ягъогу техъажьыгъэх. ЭкIэмкIи Урысыем ит кьэлэ 90-мэ адэхъанху агъэнафэ. Ставрополь, Темыр Осетием, Къэбартэе-Бэлъкар Республикэм, нэмыкI шъолырыхэми ахэр джыри якIолIэщтых.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтнай.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ЗэльашIэрэ тхакIоу ГъукIэлI Нурбый ышыпху зэрэщымылэжъым пае Адыгеим итхакIохэм я Союз хэтхэр фэтхъаусыхэх.

«ЛъэсрыкIу» зыфиIорэ Iофтхъабзэр

2015-рэ ильэсым гъэтхапэм и 25-м кыщегъэжъагъэу и 28-м нэс Адыгэ Республикэм Iофтхъабзэу «ЛъэсрыкIу» зыфиIорэр щыкIошт.

Гухэлъ шъхьалэу ащ иIэр Iэпылэгъу псынIкэм, мэшлогъэкIосэ автомобилхэм, гъогузеклоным ишапхъэхэм афэгъэгъэгъэ машинэхэм, нэмыкIэу кьэпIон хъумэ, хэушъафыкIыгъэ макъэхэр кьэзытхэзэ кьакIохэрэм гъогур язымытыхэрэр кыххэгъэщыгъэнхэр ары.

Гъогузеклоным ишапхъэхэм кызэрэдалыгътэрэмкIэ, ащ фэдэ транспортым рулым лусхэм

гъогур ратын фае, пэрыохъу фэхъухэ хъушътэп.

Мы лъэныкIомкIэ шапхъэхэр зыукъохэрэм административнэ тазырэу сомэ 500 атыралхъэ, е зы мазэм кыщегъэжъагъэу мэзиц палъэм нэсэу рулым IутIысхъанымкIэ фитыныгъэ зэриIэр кьэзыушыхъатырэ тхылпыр Iахы.

Хабзэ зэрэхъугъэу, Адыгэ Республикэм ащ фэдэ Iофтхъа-

НАТХЪО Разыет: «Цыфхэм ягъэшхэн тэрэзэу зэхэщэгъэн фæе»

Урысыем и Къэралыгъо Думэ и Комитетэу цыфхэм япсауныгъэ икъэухъумэн фэгъэзагъэм хэт Натхъо Разыет клэщакло фэхъуи Урысые политическэ партией «Единая Россия» зыфи-лорэм и Гупчэ гъэцкэкло комитет джырэблагъэ лэнэ хъурае цызэхэщэгъагъ. А лоптхъабзэм-клэ Р. Натхъом къыделлагъ партиейнэ проектэу «Комфортная правовая среда» зыфи-лорэм илэшхъэтетэу, Къэралыгъо Думэм и Комитетэу граждан, уголовнэ, арбитражнэ хэбзэгъэуцу-ным фэгъэзагъэм хэтэу Рафаэль Марданшиныр. Партпроектыр цыфхэм япсауныгъэ икъэ-ухъумэн фэлажъэ, шаплэхэм ачлахъэхэрэм шхыныгъо зэфэ-шъхъафхэу игъо къафалэгъу-хэрэр зыхэшлыкыгъэхэр, ахэм ахэлхэр ашлэн фаеу елытэ.

Лэнэ хъураем илофшлэн хэлэ-жъагъэх Урысые Федерацием псауныгъэм икъэухъумэнклэ и Министерствэ илыклохэр, цы-фым ифитыныгъэхэм якъэухъу-мэн лыплъэрэ Федеральнэ къулыкыум щылажъэхэрэр, Чу-ваш Республикэм иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Цыфхэм ягъэшхэн зэрэзэхэ-щагъэм епхыгъэ лопыгъохэм афэгъээзгъэ Шлэныгъэ-ушэтэкло институтыр» зыфи-лорэм лухэр, джащ фэдэу федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Клэлэцыкълухэм япсауныгъэ лыплъэрэ Гупчэр» зыфи-лорэм,

медицинэ ыкли общественнэ организациехэм ялэшхъэтетхэм ащыщхэр.

— Мы лъэхъаным цыфхэр зыщагъашхэхэрэм яменюхэм шхыныгъом ыцлэ ехъу арытэп, ау зэклэ цыфхэм сьд фэдэрэ шхыныгъохэри къяклух плон плэкълыштэп. Арышъ, уксус, дэ-шхо ыкли нэмыклхэу аллергии зилэхэм къямыклухтхэр зэрэ-хэлхэр ашлэн фае. Анахъу етлани бзылфыгъэ лъэрымых-хэм ашклэ аналэ атырагъэтын фае, — пэублэ гушылэм къы-цыхыгъэщыгъ Натхъо Разыет.

Урысые политическэ партией «Единая Россия» зыфи-лорэм ипроектэу «Тызэгъус» зыфи-лорэм мыщ фэдэ лоптхъабзэ зехъэгъэн зэрэфаем илофыгъо къыщалэтыгъагъ.

Лэнэ хъураем къырагъэблэ-гъагъ а проектум хэлэжъагъэу Марина Лизогуб. «Игъом мы лоптхъабзэм гу лъызытагъэхэм сафэраз. Сайтэу «Тызэгъус» зыфи-лорэм цыфыбэ къызэрэзэ-рищалэрэр дэгъу, партией хэт пэпчэ лопыгъо зэфэшъхъафхэм екллолакълэу афырилэр шъхъихы-гъэу ащ къыщилон ылэкълышт», — ыуагъ аш.

Джащ фэдэу Рафаэль Марданшиным къызэрэхигъэщыгъэм-клэ, сьд фэдэ упчлэ ялэми те-мыукълытыхъэхэу, шъхъафитэу цыфхэм къагъэуцун алэкълышт. Загъорэ къыхэкълэ лопыгъоу зы-гъэгумэкълыхэрэм ышъхъашыгу къырахыным теукълытыхъэхэу.

Интернетым джы амал дэгъу къареты.

Медицинэ шлэныгъэхэмклэ Урысые академиейем къепхыгъэ федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Цыфхэм ягъэ-шхэнклэ Шлэныгъэ-ушэтэкло ин-ститутыр» зыфи-лорэм научнэ лопшлэнымклэ ипащэ игуадзэу Александр Батуриным анахъу игушылэ къыщыхигъэщыгъэр цыфхэм ягъэшхэн фэгъээзгъэ къулыкълухэм яфэлэ-фашлэхэр псауныгъэм икъэухъумэн епхы-гъэ шыпкъэу зэрэщытхэр ары. «Фэлэ-фашлэхэр зыгъэцаклэхэрэм цыфхэу къяуталлэхэрэм къэ-бар икълэу алэклагъэхъан фае. Непэклэ зигугъу ашырэр шхыны-гъом изытет — дэгъумэ е дэ-мэ, фэшлэ икълэу илэмэ е имы-лэмэ ары. Ау зыхэшлыкыгъэр, а шхыным халхъагъэхэр зэклэ цыфхэм алъагъэлэсырэп», — ыуагъ аш.

Лэнэ хъураем хэлэжъагъэ пстэуми зэрэхагъэуэфыкыгъэм-клэ, цыфхэм яфедэхэр икълэу къыдэлъытэгъэнхэм тегъэпсы-хъагъэу къырахыжъыгъэ лопы-гъор тапэкли лъагэклотэшт.

Зэхэсыгом икълэхым Натхъо Разыет къеклолагъэхэм игъо афильгъугъ Урысыем и Къэралыгъо Думэ и Комитетэу цыф-хэм япсауныгъэ икъэухъумэн фэгъэзагъэм а лопыгом итегу-щылэн щылагъэклотэнэу.

КЪАНДУР Анзор.
Урысые Федерацием и Фе-
деральнэ Залуклэ и Къэра-
лыгъо Думэ и депутат илэ-
пылэгъу.

ПЕНСИЕХЭМКЛЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Зэхъоклыныгъэхэр фашыгъэх

Ны (унэгъо) мылкъум ехыплэгъэ сертификат къа-лыхыгъэным ыкли ащ щыщ мылкъу гъэфедэгъэ-ным япхыгъэ шапхъэхэр зыгъэнэфхэрэ хэбзэгъэу-цугъэм зэхъоклыныгъэхэр фашыгъэх.

Зифэшшошэ хэбзэгъэуцугъэм Президентэу Владимир Пути-ным 2015-рэ илъэсым игъэ-тхалэ и 9-м клэтхагъ.

Джы ны мылкъум къыхахы-рэр зычлэсыхэрэ унэ къэщэ-фыгъэным (шыгъэным) фэшл чыфхэу къалахыгъэм ыкли ащ техъорэ процентхэм апэуагъэ-хъан алэкълыштэп зээзгъыны-гъэр чыфэ маклэхэр ятыгъэн-хэм пыл организацией дашы-гъэ зыхъуклэ.

Хэбзэгъэуцугъэм зэригъэнафэ-рэмклэ, зычлэсыштхэ унэ къэ-щэфыгъэным е шыгъэным фэшл сертификат зилэм е ащ ишхъэ-гъусэ чыфэмклэ зээзгъыныгъэ зыдашын алэкълыштыр чыфэ-хэмклэ потребителскэ коопера-тивэу е нэмыкл организацией унэ къэщэфыгъэным е шыгъэ-ным фэшл ипотекарэ язытыхэ-рэр арых нылэп.

Джащ фэдэу хэбзэгъэуцугъэм фашыгъэ зэхъоклыныгъэхэр унэ

потребителскэ кооперативхэми алъэлэсых ыкли ащ къыщыубла-гъэу хэхъепклэ уасэр е паир тыгъэным ны (унэгъо) мылкъ-кум щыщ ахъщэ апэузыгъэхъан зылэкълыштыр кооперативыр къэралыгъом зитхыгъэм къы-щыублагъэу лоп зишлэрэм илэ-сищым къыщымыклэ зыхъуклэ ары нылэп.

Ащ нэмыклэу, хэбзэгъэуцу-гъэм егъэнафэ Пенсиейхэмклэ фондым икълэуцухэм лъэлэу тхылъ зытыгъэм арихыплэгъэ документхэр зифэшшошэ къулыкълухэм къыраты-гъэу зэрэщытыр ауплэкълун фитхэу.

Видеоогъэблэгъэн адырлагъ

Пенсиехэмклэ фондм и Къутамэу Адыгэ Респуб-ликэм щылэм Джэджэ районим щыпсэхэрэм видеоогъэблэгъэн щадырлагъ.

Зэклэми амал ялагъ Пенсией-хэмклэ фондм ичылплэ къу-лыкълэу ипащэ зыфэхэу упчлэхэр къыратынхэу ыкли джэуапхэр рагъотыллэжынынхэу.

Ны мылкъум щыщ зэтыгъо ахъщэ лахъэу сомэ мин 20 къа-лыхыгъэным фэшл Пенсиейхэмклэ фондм ичылплэ къулыкълухэм зафагъэзэн алэкълыштэу зы-хъушт плалэм къыклэупчлагъэхэр егъэблэгъэным къеклолагъэхэм къахэкылгъэх. Пенсиейхэмклэ фон-дым и Къутамэу Адыгэ Респуб-ликэм щылэм ипащэ ахэм ари-уагъ ащ ифэшшошэ унашэ Уры-сые Федерацией и Президент зэрэклэтхагъэр ыкли джы ащ Къэралыгъо Думэм зэрэщыха-

плэхэрэр. Хэбзэгъэуцугъэм кълэуцлэ илэ зыхъуклэ ыкли зэты-гъо ахъщэ лахъыр ятыгъэным шыклэу пылхэр Урысыем лопшлэнымклэ ыкли социальнэ ухъу-мэнымклэ и Министерствэ зи-ухэсклэ Пенсиейхэмклэ фондм икълэуцухэу республикэм лоп щызышлэхэрэр лъэлэу тхылхэр алыхыгъэнхэм фежъэщтых.

Пенсиейм пае зэлэуагъэкларэ мылкъум щыщ зэтыгъо ахъщэ къахыгъэным ишэлхъаклэ клэ-упчлагъэхэм видеоэзлуклэгъум изешаклоу Къулэ Аскербый ариуагъ Федеральнэ хэбзэгъэ-уцугъэу номерэу 216-ФЗ зы-тетэу 2014-рэ илъэсым бэдзэ-огъум аштагъэм ыгъэнэфэрэ

Чыплэ программэр зэхагъэуцо

Адыгейм экономикэ хэхъоныгъэмклэ ыкли саты-умклэ и Министерствэ промышленностым хэхъо-ныгъэхэр егъэшлыгъэным ыкли ащ нэкъокъоклэ амалэу илэхэм зыкыгъэлэтыгъэным ехыплэгъэ программэу 2015 — 2020-рэ илъэсхэм ателыта-гъэм ипроект щызэхэагъэуцо.

Министерствэм ипресс-къу-лыкълэу къызэритыгъэмклэ, ре-гионим ипромышленнэ полити-кэу 2020-рэ илъэсхэм алы-лэсырэм илъэныкълэу шъхъалэу щытыштых промышленностым-клэ инвестиционнэ проектхэр гъэцэкълэжыгъэнхэм иамалхэр гъэпсыгъэнхэр, производствэ кълэуагъэхэр гъэкълэжыгъэнхэр ыкли техникэ лъэныкъомклэ иклэ-рыклэу улэшыгъэнхэр, къыдэгъэ-кълэ амалышхо зилэ лопшлэплэ чыплэхэр къызэлэухыгъэнхэр, лэ-кълэб къэралхэм къарашырэм ачылплэ иуцон зылэкълыштхэр зэрэхэтхэу, нэкъокълэу зылэ-кълэуцт продукция лъэпкъхэр къы-дэгъэкълэжыгъэнхэм клэгъэгъушлэ-гъэнхэр, лэпэлэсэныгъэ ин зы-хэлэу лопышлэхэр шъолпырым ипромышленнэ комплекс ишы-клагъэхэр егъэгъотыгъэнхэр.

Проектум изэхэгъэуцуакло-хэм зэрэхагъэуэфыкырэмклэ, промышленностым хэхъоныгъэ егъэшлыгъэным фэгъэхыгъэ чы-плэ программэр джащ фэдэу республикэм икълэуцлэуагъэхэм лэпылэгъу ятыгъэным ыкли хэ-хъоныгъэхэм аклэгъэгъушлэу гъэн-хэм фэшл федеральнэ мылкъу къягъэоллэгъэным телытэгъэшт. «Промышленностым хэхъоны-

гъэхэр егъэшлыгъэнхэм телы-тэгъэ региональнэ программэ-хэм ахагъэуцогъэ инвестици-оннэ проектхэм апае инвести-циехэр шъолпырхэм ятыгъэн-хэм ехыплэгъэ джащ фэдэ лэ-фыгъохэр федеральнэ лъэга-плэм щызэрэхъэх», — къаща-ралэу Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмклэ ыкли сатыумклэ и Министерствэ.

Шъугу къэтэгъэкълэжыкыи пред-приятие пстэухэмклэ 2014-рэ илъэсым промышленнэ произ-водствэм индекс проценти 118,3-м (ЮФО-м хэхъэрэ субъ-ектхэм азыфагу ар а 1-рэ чыплэ) зэрэнэсыгъагъэр, лопшлэн лъэпкъ-хэмклэ чыплэм къыщагъэхъа-зырыгъэ продукцией афарагъэ-щагъэм, фэлэ-фашлэхэу афа-гъэцэклагъэхэм сомэ миллиард 34,6-рэ къазэрэкклэуагъэр.

Адыгейм чыплэ продукцией къыщахыжъырэр нахыбзуу къэ-зытыхэрэр потребителскэ бэ-дзэршылплэр (процент 24-рэ), промышленностыр (процент 17,3-рэ), мэкълэуцлэ хызмэтыр (про-цент 13,4-рэ) арых ыкли ахэм хэхъоныгъэу ашлэхэрэр ары республикэу клоцл продукцией ихэхъоныгъэхэр къэззытыхэрэр.

(Тикорр.).

Уасэхэм

ахэплэжыгъэным фæе

«Урысые Народнэ Фронтм» ишъолпыр къутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипроектэу «За честные закупки» зыфи-лорэм ипхырышын хэлажъэхэрэр лъэшэу егъэгумэкълых муниципальнэ мылкъур пы-утэу ашэн зэралэкълыштм.

Ахэр зэрэщыгъуазэхэмклэ, муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ «Къалэу Мыекълэуапэ» мылкъур гъээеклогъэнымклэ и Комитет пстэумклэ квадратнэ метрэ 490-рэ зэлэузыубытыр бильяр-днэу, гаражитлоу, пхъэшлэ це-хэу, административнэ унэу, складэу Черемушкэм щылэхэр (сотыхи 100 хъурэ чыгу лахъри ахэм зэрэгъусэу) приватиза-ция ашлэштхэм ахагъэхъанэу игъо ылэгъугъ. Муниципальнэ мылкъур сомэ миллион 12-клэ ашэнэу рахъухъэ. Зэжъугъэпшэ-ным пае къэтлон квадратнэ метрэ мин 1,2-рэ хъурэ чыгу лахъэу зи зэрымытыр Мые-кълэуапэ игупчэ сомэ миллион 15-клэ зэрэщашэрэр.

Ащ епхыгъэу «Урысые На-роднэ Фронтм» ишъолпыр къутамэ хэтхэм къалэу Мые-кълэуапэ иадминистрация ипащэу Александр Наролиным зыфа-гъэзагъ, муниципальнэ мылкъур приватизация шыгъэнымклэ уасэу агъэнэфэгъэм джыри хэ-плэжыгъэным фаеу зэралытэ-рэр ятхыгъэ къыщыхагъэщыгъ. Джащ фэдэу муниципальнэ гъэ-псыклэ зилэ «Къалэу Мыекълэу-апэ» инароднэ депутатхэм я Совет идепутатхэм афарагъэ-хыгъэ тхылъым ратхагъ мунци-пальнэ мылкъур приватиза-

ция зеришлэрэ планым хагъэ-хъаштхэмклэ лопыгъохэу зыхэ-плээнхэ фаеу къалэклахъэхэрэр нахъ игъэклотыгъэу зэрэзэхэ-фын фаер.

«Урысыем и Президентэу, «Урысые Народнэ Фронтм» ипащэу Владимир Путиним бюджет мылкъур клэугъоегъэ-нын анахъу аналэ зытырагъэ-тын фэе лъэныкъохэм ахе-лпытэ. Ашэнэу къагъэлэпгъогъэ муниципальнэ мылкъум ыуасэ игъэнэфэн епхыгъэ лопыгъо-хэм сакъыныгъэ тхэлэуу тя-кллолэн фае. А ахъщэр ары тэ гъогухэр зэрэдгъэцэкклэ-жыштхэр, клэлэцыкълэу лыгъы-плэхэр зэрэтшылштхэр, къалэм ичылплэхэр зэрэзэтэдгъэпсы-хъаштхэр. Приватизация ашлэ-нэу игъоу алэгъугъэу унэхэм-клэ уасэу къагъэлэпгъуагъэхэм къалэу Мыекълэуапэ иадмини-страция мылкъур гъээеклогъэ-нымклэ и Комитет джыри зэ ахэплэжыгъэн фае», — къы-луагъ «Урысые Народнэ Фрон-тым» ишъолпыр штабэу Адыгэ Республикэм щылэм итхамэ-тэгъоу Бэгъ Альберт.

«Урысые
Народнэ Фронтм»
ишъолпыр къутамэу
Адыгэ Республикэм
щылэр

Адыгэ клэлэегъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцлэ зыхьырэм мыгъатхэ имэфэклышху — ыныбжэ илээс тлокиллырэ пшырэ мэхъу. Мыр колледжым щеджэрэмэ, щеджагъэмэ, ар къэзыухыгъэмэ зэклэмэ здырэмэфэклэу сэ къысщэхъу. Сызэрэщыгуазэу, ягупшысэхэмклэ, ягукъэклыжхэмклэ нэмыклмэ адэгуашэмэ ашлоигъоу джыдэдэм бэ гъэзетым къатхэрэр.

Юбилейтлум азыфагу

Сэри колледжым щеджагъэмэ, ар къэзыухыгъэмэ сачыщ (тэ тилъэхъан ащ зэрэджэщтыгъэхэр педучилищ). Ау-къодыеу цымытэу етлани тэ тигруппэклэ тызщеджэгъэ илээсхэр училищыр илээс шъэныкъо зыщыхугъэ мэфэклым тэфэ-гъагъ. Зэрэхурэмклэ, сэри, тызэдедджэгъэ тызэлэгъу-тызэхэ-тыгъэхэмэ тищылэныгъэ ианахэ лахышхор педколледжым имэфэклитлэ, иубилейтлэ азыфагу къыдеубытэ.

Мы мафэхэм бэ гум къэклыжырэр — тегъэджэгъэхэр, тызэрэагъаджэщтыгъэ шыклэхэр, тызэдедджэгъэхэр... А лъэхъаным тидиректорыгъэр Платэкъо Аскэрбий, зэклэмэ шу тлэгъоу, шъхэклэфэххо фэтшлэу шытыгъ. Тегъэджэгъэхэмклэ сыгу къэклыжых тиклэлэегъэджэ шлагъоштыгъэхэу Абэтэ Цуцэ, Хъацлэцлэ Сарэ, Хъакурынэ Казбек, Жэнэлэ Тэмэрэ, Пэрэныкъо Арамбий, Дарпинян Борис, Шевлякова Надеждэ, Ешэкъо Любэ, нэмыклхэри.

Хъацлэцлэ Сарэ ным фэдэу къытхэтыгъ, урысыбзэу тигъэхьырымклэ шлэныгъэ къытитыным зэрэпылэ зэпытыгъэм нахэ мымаклэу типлун-лэжынклэ ыналэ къыттетыгъ, сьд фэдэрэ лъэныкъокли къытлэпылэщтыгъ — тилоклэ-шыклэ, туюцкэ, зы-зэрэтфэпэрэм, аужыпкъэм, кымафэрэ чылэ тымылэнэу шыгъын фэбэ тшыгъмэ зэригъашлэу къытпылэтыгъ. Тэ ащ дэжым тиакыл елэтыгъэу тауж итышэу, къытшонашэу къытшышхуштыгъэмэ, гуклэгъоу къытфырилагъэр зынэсыштыгъэр ыужыккэ къыдгурьы-жыгъэу гуфэбагъэ фытилэу, нэшлуклэ теплэу бэрэ шлуклэ тыгу къэклыжыштыгъ. Сара Махмудовнам илоклэ-шыклэщтыгъэхэр тэри къытхэфау бэрэ къыхэклы.

Жэнэлэ Тэмэрэ тыбзэ, тиньдэлъфыбзэ идэхагъэ, илэшлугъэ тыгухэр къыфигъэушхэу бэрэ къыддэгущылэу къыхэклыгъ, аристократкэ шыпкъэу тигушылаккэ, тишлыккэ, тизекылаккэ зыфэдэн фаер зыгушылэ закъуи хэмытэу, ежэ илоклэ-шыклэхэмклэ етлэгъулэщтыгъ, ащклэ Тэмэрэ тищысэтешыплагъ.

Хъакурынэ Казбек химиемклэ тыригъаджэщтыгъ. Лы шэбэу, ласэу шытыгъ, зэ тащышыгъ хигъэклэу хуэгъэп, ымаккэ лэтыгъэу гушылэ кылыгагъэу зэ зэхэтхыгъэп. Анахышу тлэгъурэ тиклэлэегъаджэмэ ащыщыгъ Казбек Махмудовичыр.

Зы гукъэклыжэ ащ ехыла-гъэу. Зэ еджэгъууж зэхэхэ горэ училищым шытшынэу итхуухагъ — кушъэхапхэ зэрэшырэр къэдгъэлъэгъонэу шытыгъ. Кушъэхапхэм изэхэ-щэнклэ тищыклагъэу хуэгъэ чэ-тыу. Ау чэтыу лэлхэр «кушъэм

хэтпхэуштытэп», Казбек Махмудовичым яунэгъо чэтыу ласэ иклалэ къытфыригъаши, ар ишы-клэу кушъэхапхэм икыгъэлъэгъон зэхэтхэгъагъ. Мы зы шысэмклэ къасло сшлоигъу ар цыф гушэбэу, ытэклыштымклэ къыдделэу, тызэхышлыккэу зэрэщытыгъэр.

Джащ фэдэу лъэшэу шу тлэгъуштыгъэх Борис Енокович Дарпинян, Надежда Ивановна Шевляковар, Грета Федоровна Мантуровар, Пэрэныкъо Арамбий, еджэныр къызыты-ухыгъэр илээсыбэ тешлагъэми, тамыгъэгъуашэу, тыкыашлэжъэу, нэшло-гушлоу къытпэгъоклышты-гъэх, тагъэгъушлэщтыгъ, тагъэ-гушхоштыгъ.

Сыгу къэклыжы апэрэ урок-хэм ятын тыгу етыгъэу, ти-шыпкъэу тызэрэпылэтыгъэр, клэлэегъаджэхэм, методистхэм кыталуагъэр тхылауагъэу къыт-шыхъоу зэрэзэхатшлэщтыгъэр. Сэ сшъхэккэ апэрэ урокэу стынэу хуэгъагъэр физкульту-рэр ары. Арамбий къыттыри-гъэпытыхэщтыгъ: «Сабыймэ къашын фэе упражненихэр яжъугъэлъэгъу хъумэ, шулапэ-хэр зэгохыгъэхэу, плыхэу ху-щтэп, зыщышхуыгъэгъуш». Бэрэ сыгу къэклыжы сиапэрэ урок зыфэгъэхъазырэ зэ-хъум слагэмэ хъашъохэр атес-лэхъагъэу, гъунджэм сылутэу язгъэлъэгъуштэ гъэцкленхэр зэрэсшыштыгъэхэр. Джащ фэ-дизэу шыпкъагъэ хэлэу, шлокл имылэу алорэр дгъэцкленым тыпылэу тыщагъасщтыгъ учи-лищым.

Училищым щеджагъэмэ ашлэ тиеджаплэ сыдигъуи нэмыклмэ атеклэу дисциплинэ мыуко-жын зэрэчлэлэ зэпытыгъэр. Ащ ехыла-гъэу бэрэ зы сыгу къэклыжы, ар зыхуэгъэр сэ еджэныр зысыухыгъэм ыуж. Сшыпху нахыкли мы училищэ дэдэм щеджагъ. Мафэ горэм

ащ ыдэжэ общежитием сыкылауагъ изтаж сьдэклоен, иунэ сыхъан сыгу хэлэу. Ау вахтэм сыкы-щагъэуцугъ: удэклоен уфитэп. Ясйауагъ училищым сызэрэще-джагъэр, джы сшыпху зэрэ-члэсыр, ащ сыкызырэлъы-кылауагъэр. Ау зи кыккырэп. Етланэ ясйауагъ Хъацлэцлэ Сарэ сызэрэригъеджагъэр. Ыужым ащ телефонккэ фытеохи еуп-чыгъэх: «мыщ фэдэ щеджа-гъа, кылорэр шыпкъа? — Ары, щеджагъ, шыпкъа. Пшъэ-шъэ дэгъу, члэжъугъах, ар бзэджэщтэп», — къарилуагъ. Ащ ыуж етланэ вахтэм сыб-лагъэккыгъ нылэп. Джащ фэ-дизэу сьд фэдэрэ лъэныкъокли еджакомэ аналэ шатырагъэты-

Училищым тыщеджэ зэхъу лъэхъаным ащ фэдэу шу тлэгъу-хэу, сьд фэдэ локли лэпы-лэгъу къытфэхъухэу къытхэты-гъэх Анзэрэкъо Свети, Шэр-тэнэ Хъанмелэчи, Шэуджэн Свети, нэмыклхэри. Ахэм лъэ-шэу тафэраз, гуклэгъу-шъхэккэ-фагъэу афытилэм тыгу кыгъэ-фабэу кыыздетэхъаклы.

Джащ фэдэ цыф шлагъохэм, цыф дэгъухэм тищылэныгъэ япхыгъэу тиеджэн илээсхэр шы-кылауагъ педучилищым, гукъэ-кыжы дахэхэр афысилэу сыгу илэхы сиклэлэегъаджагъэхэр. Зэклэмэ лъэшэу сафэраз, бэрэ сыгу къэклых. Псауныгъэ пытэ ялэнэу, ягухэлъышхуэр къадэ-хуэхэзэ илээсыбэ къагъэшлэнэу

зэлухыгъэу, хэти делэнхэм сы-дигъуи фэхъазырхэу), Шыкъл-тыр Кукусе (мыщ нахэ цыф чэфылэ тигруппэ къодыеп, учи-лищми зэрэщытэу члэсыгъэп, Кукусе зыдэщылэм сыдигъуи гушло зэрэгъэх-зэрэгъэхэчф макъэр шылагъ), нэмыклхэри. Бэрэ сыгу къэклыжы Дзыбэ Светэ ынэмэ фэбагъэр къакли-хэу, гушлопс шэабэр ылупэ те-мыклэу цыф гохэ дэдэу кыи-зэрэтхэтыгъэр. Светэ игъонэ-мысэу идунай ыхъожыгъ, Тхэм джэнэт лъаплэр кыри-тыгъэу сэгугъэ.

Тимыгруппагъэхэмэ, тэщ на-хыжышлэхэу, таклырыплэу, та-лыплэу а лъэхъаным учи-лищым щеджэщтыгъэх Зэфэс зэшыпху-зэтлуазэхэу Маретрэ Марзетрэ, Думаныш Лизэ, Хъа-кый Гоцнагъо, Хъасанэкъо Фа-тимэ, Тутарыш Марет, Уджыху Асе (Асерэ сэрырэ шылэныгъэм тыщызырихыла-гъэу илээс пчъа-гъэм локкэ зэдэтэлэ, зэ тыгу хэзэрэгъэккэу хуэгъэп). Мэфэ-клым ехылэу колледжым къэ-клошхуштыгъэри, къэмысыштыгъэ зилофхэм апылыштыгъэри гукъэ-кыжы дэхабэмэ зэрэхэтышты-хэр, агуккэ мы мафэхэм зэрэ-зэгъусэщтыгъэр сэшлэ, сицы-хэ тель.

Джыри мары клэлэегъэджэ колледжым иубилей, изы нэ-клубго шлагъу. Илээс тлокилтыр нэгъэулэплэгъуитлум фэдэу кыла-гъэ. Непи тисабыйхэр, кытклэ-хуухэрэ ныбжыккэхэр, тыз-щыгухэрэр колледжым ще-джэх. Ахэр ары тыбзи, тикульту-ри ыпэккэ лызыгъэккэтенэу шытхэр.

Мыгъэ колледжым члэхъа-гъэмэ ащыщ сэ сипшэшъэ-жыый. Зыщеджэрэ группэм икуратор Пэшэу Фатимэ. Илээс-ныкъо хуэгъэш колледжым зычлэхъагъэхэр, тэ тилэхъаным Хъацлэцлэ Сарэ кыызэрэтхэ-тыгъэу, Фатимэ сабыймэ ахэ-убгъуагъэу ахэт — бзыл-фыгъэ шырыт, губзыгъ, игуккэ-гъуи, изэхэшлыккэ сыдигъуи къытлэпылэщтыгъэ елэхы. Клэлэ-егъэджэ дэгъум, цыфыгъэшхо зыхэлъым тисабыйхэр зэрэ-лэккэфагъэмклэ тэгъушлэ, тицыхэ тель. Сэ сшъхэккэ Фатимэ псауныгъэ пытэ илэнэу сыфэ-лалэу, тхъагъэгъэспэу есэлэ.

Непэ колледжым локкэ шлэ, студентхэр рагъаджэх Анзэ-рэкъо Светэ, Шэртэнэ Хъан-мелэчи, Шэуджэн Светэ, нэмыкл-хэмэ. Ахэм ежымэ къалэккэ-хъэгъэ шлэныгъэхэр, зэсэгъэ-хэ цыфыгъэ шэн-зэхэтыккэхэр непэрэ ныбжыккэмэ аратыжы, арэуштыгъэ педколледжым ишэн-хэбзэ шлагъохэр ыпэккэ лэ-ккэуатэх, нахэ бай мэхъух. Ащклэ мэхъанэшхо илэ еджаплэм ипа-щэу хуэрэм. Непэрэ лъэхъа-ным педколледжым ипащэр Къэгъэзэжэ Мурат — илээс пчъагъэрэ клэлэегъэджэ уни-верситетым локкэ кыызэдэтшлагъ ыкли ицыф гъэпыккэ дэгъоу сышыгуаз — лэшъхэтетым, ныбжыккэмэ ахэт пащэм хэ-лын фэе шэнхэр зэхэу-гъо-ягъэу зыхэлэ цыф.

Сэ сшъхэккэ, кыызедджа-гъэхэм ацлэкли тиеджаплэ — Адыгэ клэлэегъэджэ колледжым имэфэккэ шлагъоккэ сыфэгъушлэ, ащ фэдэ юбилей мэфэккэ пчъа-гъэ джыри зэпичынуу фэсэлэ. Зэккэ локкэ шызышлагъэхэмэ, джы шызышлэхэрэмэ, щеджагъэу къэ-зыухыгъэхэмэ, джы непэ ще-джэрэ ныбжыккэхэмэ псау-ныгъэ пытэрэ насыпрэ ялэнэу сафэлалэу.

БЛЫПЭШЪЭО Мир.

Ныдэльфыбзэм фэлэжьэгъэ шэныгъэлэжъ

Джырэ адыгабзэм изэгъэшлэн изытет зыщытегушылэгъэхэ шэныгъэ конференцие бэмышлэу Мыекъяупэ щыкыуагъ. Ар зыфэгъэхыгъагъэр бзэшлэныгъэлэжьышхоу, зищылэныгъэ гъогу адыгабзэм езыпхыгъэ Шъаукъо Аскэр ары. Псаоу ар къытхэтыгъэмэ, мы мазэм ыныбжъ илъэс 80 хуыцтыгъэ.

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иллыкӀохэр, шэныгъэлэжьхэр, адыгабзэм епхыгъэу лоф зышлэрэ клэлэгъаджэхэр, Шъаукъо Аскэр игупсэхэр, студентхэр зэхэхэм хэлэжыагъэх.

Лофтхъабзэм ипэублэ Шъаукъо Аскэр фэгъэхыгъэу гушылэ дахэхэр къалуагъэх. Гуфэбэныгъэу иныбджэгъухэм, лоф дэзышлагъэхэм фырялэр къыралотыкыгъ. Ащ ригъэджэгъэ нэбгырэ пчъагъэ доктор, кандидат хуыгъэх. Нэбгыри 100 пчъагъэ гъэсэнэгъэм фэлажъэ. ЗэлыкӀэм къеблэгъагъэхэр гъэхъагъэхэу Шъаукъо Аскэр ышылэгъэхэм арыгушылагъэх, къыкӀэныгъэу илэхэр нахъ зэрагъэфедэштхэм тегушылагъэх. Ащ илофшлагъэхэр лексикологиим, фразеологиим, морфологиим, терминологиим, морфемикэм, гушылэгъэпсыным, стилистикэм

ыкӀи нэмыкӀхэм афэгъэхыгъэх. Адыгэ лексикологиим иуцун Шъаукъо Аскэр ытхыгъэхэм чыплэ гъэнэфагъэ щаубыты.

Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиимрэ культурэмрэкӀэ ифакультет илъэс пчъагъэрэ Шъаукъо Аскэр щылэжыагъ. Лофтхъабзэм клэщакӀо фэхуыгъэр мы факультетар ары.

Адыгэ филологиимрэ культурэмрэкӀэ факультетым идекан ипшъэрылхэр зыгъэцкӀэрэ ХъамырзэкӀо Нурыет къызэрилуагъэмкӀэ, адыгабзэр къэралыгуабзэу зэрэщытыр гъэхъэгъэ макӀэп. Лэшлэгъу ныкъом ехуыгъэу адыгабзэм изэгъэшлэн, иушэтын, клэлэгъаджэхэм ягъэхъазырын мы факультетым ипшъэрылхэу щыт. Шъауфэу хэхыгъэу адыгэ филологиимрэ культурэмрэкӀэ ифакультет зылажъэрэр мыгъэ илъэс 25-рэ мэхъу. Ащ урыгушхонэу щыт.

Факультетым ылапсэр адыгэ филологиим дэлэжьэрэ кафедрэр ары. Тарихъ гъэшлэгъон ыкӀи шэн-хэбзэ псыхъагъэхэр ащ илэх. Мыщ щылэжыагъэх ыкӀи лэшхъэтэтэу илагъэх бзэшлэныгъэлэжъ инхэу лэшхъэмфэ Даутэ, Даур Хъазрэт, Клэрэщэ Зейнаб, Шъаукъо Аскэр.

— Непэрэ шэныгъэ конференциер Шъаукъо Аскэр ыныбжъ илъэс 80 зэрэхуырым фэдгъэхыгъ, — къыхигъэщыгъ Нурыет. — Ар итхуыхъэ зэхъум ежъ ышхъэ тегушылэным димыхыхэу, адыгэбзэ шэныгъэр, егъэджен лофыр нахъ къызэ-

рэхигъэщыщтыгъэр къыдэтлътыти, тизэ-лукӀэ джырэ адыгабзэм изэгъэшлэн изытет тыщытегушылэнэу тетыубытагъ.

Непэ адыгэ филологиимрэ культурэмрэкӀэ ифакультет нэбгырэ 203-рэ щеджэ. БлэкӀыгъэ илъэсхэм ар ябгъапшэмэ бэп, илъэситфэу къызэтынакӀыгъэм къыкӀоцӀ сэнэхъат зэмылӀэ-ужыгъохэм ныбжыкӀэхэр афэдгъэхъа-зырыгъэх. Адыгаб-зэмрэ адыгэ лите-ратурэмрэ, урысыб-

зэмрэ урыс литературэмрэ яклэлэгъаджэхэр, культуролог-хэр, журналистхэр, пэублэ клас-хэм яклэлэгъаджэхэр, лите-ратурнэ лофышлэхэу зэдзекӀа-хэр къычӀэтэгъэкӀых. Егъэджен сэнэхъаткӀэ, шэпхъакӀэхэм та-техагъ. Къэлэгъэн фае лите-ратурнэ лофышӀ зыфилорэ сэнэ-хъатыр зилэ ныбжыкӀэхэр къы-чӀэдгъэкӀы зэрэхуыгъэр. Художес-твеннэ литературэм изэдзекӀа-кӀоу ахэм лоф ашӀэн альэкӀы. Мыщ фэдэ сэнэхъат зычӀэлъ апшъэрэ еджапӀэу тыхэгъу итыр бэп. Шапхъэу егъэджэнымкӀэ тилэр Москва дэт литератур-нэ институтым ипрограмм.

Адыгэ филологиим щылэжьэрэ клэлэгъаджэхэм адыгаб-зэм лоф зэрэдэпшӀэшт тхылхэр атхызэ бзэм ыкӀи литерату-рэм ехыылӀэгъэ научнэ ушэ-тынхэр ашӀызэ, атхыгъэхэмкӀэ студентхэр рагъаджэзэ къыры-кӀуагъ, джыри ары зэрэщы-тыр. Студентхэм агъэфедэн альэкӀышт тхылхэр къызэрэдэ-кӀырэм нэмыкӀэу Интернетыр агъэфедэ, факультетым хэуш-хъафыкӀыгъэ сайт илэ хуыгъэ.

Апшъэрэ еджапӀэу адыгаб-зэр зыщызэрагъашӀэу дунаим тетыр мы факультет закӀор

арыгъэмэ, джы Тыркуем щылэ университетым адыгабзэм ика-федрэ къыщызэлауахыгъ, черке-сыбзэр, адыгабзэр ащ цызэра-гъашӀэ. АКЪУ-мрэ Тыркуе уни-верситетымрэ зэзэгъыныгъэ зэ-дашыгъэу зэдэлажыагъ. Илъэ-ситӀу хуыгъэу ащ цэлажыагъ про-фессорэу ХъакӀэмыз Мирэ, до-центхэу Долэ Рузанэрэ Шъхъэ-лэхъо Сусаннэрэ. Гъэхъэгъэ дэгъухэри ахэм ялэх. Адыгаб-зэм и Мафэ Тыркуем зэрал-пӀэкӀэу шыхагъэунэфыкӀыгъ, ар къэзыушыхъатрэ материалхэу къагъэхыгъэхэм лофтхъабзэм къекӀолагъэхэр рагъэплӀыгъэх.

Нэужым гушылэр ратыгъ фи-лологие шэныгъэхэмкӀэ док-торэу, гуманитар ушэтынхэм апылӀ Адыгэ республикэ ин-ститутэу Клэрэщэ Тембот ыцӀэ зыхырым ипащэу Бырсыр Батырбый.

— Ныдэльфыбзэм фэлэжьэ-гъэ шэныгъэлэжъ Шъаукъо Ас-кэр, — къылуагъ ащ. — Цыф-хэм агу къынэжыгъэу, шэны-гъэлэжъ гъогу дахэ къыкӀугъ ыкӀи непэ адыгабзэм дэлажъэ-хэрэм ащ илофшлагъэхэр къы-зыфагъэфедэх. Сэри сыригъэ-джагъ ыкӀи илъэс 25-м къыкӀоцӀ тызэдэлэжыагъ. Тхылхэр зэрэ-щымылӀэхэм къыхэкӀыкӀэ ныб-жыкӀэхэм ядгъэшлӀэщтыр тызэ-гуэсэу зэхэдгъэуцоштыгъ. Я 10 — 11-рэ классхэр зэреджэ-щтхэ тхылхыр къыдэдгъэкӀы-гъагъ, ащ нэмыкӀ лофыгъоу зэ-шӀотхыгъэри макӀэп.

Джащ фэдэу адыгэ тхыб-зэм изэгъэшлэн апшъэрэ еджа-пӀэм зэрэщызэхъахэрэм, бзэ политикэр къэралыгъо лъэгапӀэм тетэу гъэпсыгъэмэ адыгабзэр къэухъумагъэ зэрэхуыцтым, адыгабзэм ыкӀи литературэм язэгъэшлэнкӀэ инновационнэ шыкӀэхэр зэрэбгъэфедэштхэм ыкӀи нэмыкӀ лофыгъохэм къы-зэрэуыгъоигъэхэр атегушылагъэх. Нэужым куп-купэу гошыгъэхэу лоф ашӀагъ.

**ПАТЫКЪО
Анет.**

*Сурэтхэр лэшынэ АспӀан
тырихыгъэх.*

ИдунэететыкӀэ дахэ

«УбыкӀаерэ щытхуыкӀаерэ зэфэдэ», — алуагъ адыгэмэ. Къымылэжьыгъэ щытхуыр зы-фэпӀоштым шъхъакӀо еохэу, цыфмэ апашхъэ лъэгукӀэтын шыпкӀэ щыпшӀэу, ори уасэ зыфэмышыжыэу сэ къысшӀо-шы. Ау цыфыр зэрэщыт шып-къэр, идунэететыкӀэ угу нэ-сэу къэбгъэлэгъоныр нэшӀо-шыгъэп ыкӀи шъорышыгъэп. Мыщ фэдиз пэублэ зыфэс-шырэ ситхыгъэ зыфэгъэхы-гъэщтыр ныбджэгъу хъалэлэу, клэлэгъэджэ шлагъоу, адыгэ бзылыфыгъэ шъырытэу ТӀэшъу Фатим.

Фатимэ унэгъо къызэрыкӀом къыхуыагъ, Мэкъоо лъэпкӀым къыхэкӀыгъ, ТӀэшъу Мэдинэ унэгъо дахэ дишлагъ, сабыитӀу зэдӀапӀугъ, зэдалэжыгъ, апшъэрэ гъэсэнэгъэ арагъэгъотыгъ. ТӀуми Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым июридикескэ фа-культет къаухыгъэу ясэнахъат-кӀэ лоф ашӀэ. ИпшъашӀэу Русет унагъо ис, Къуижъ лӀакъом хэхъагъ. Адыгагъэрэ цыфыгъэрэ зыхэлъ сабиймэ цыфым уасэ зэрэфашырэр къагъэшъыпкӀэ-жыэу уагъэгъошӀэштэп, уагъэхы-мэщӀэп, уищыкӀагъэу ашӀошыл-мэ, ялӀылӀэгъу къыппагъохышт.

Нымрэ тымрэ зэдагъэшлорэ сабыеу хуыныр инасып къы-

хыгъэп Фатимэ. Ятэ идунай зехъожьым, ежъ илъэсибл, ана-хыкӀэм зы илъэс аныбжы-гъэр. Янэ изакъоу пшъэшъи-плӀыр къызыфэнэм илъэс 32-рэ ыныбжыгъ, ауми цыф емы-хуапсэхэу ыпӀугъэх, ригъэджа-гъэх, апшъэрэ гъэсэнэгъэ зэкӀэми аригъэгъотыгъ. Унагъо зехъэ-хэм, блэгъэ зещакӀэ ышӀагъ, адыгагъэкӀэ хэти дэпсэу. Ау а пстэумэ къарыоу ахилхъа-гъэр ежъ ичэщмычъые закъо-хэр ары нылӀп дэзылӀэгъугъэри, дэзыушъэфыгъэри. Кынэу ылъэ-гъугъэр зыми фиушӀушыгъэп, ышхъэ ылъытэжыгъ, зыхэт цыфмэ уасэ афишыгъ, ежъ-ми шъхъэкӀэфашхор къылэжыгъ — джар идунэететыкӀагъ Любэ, Тхъэм джэнэтыр къырет.

Клэлэгъэджэ колледжэу не-пэ Фатимэ зыщылажъэрэр янэу ЕшэкӀо Любэ Ахъмэд ыпхъум 1951-рэ илъэсым къыухыгъ, изыгъэпсэфыгъо уахътэ къэсы-фэ, илъэс 38-м къыкӀоцӀ, Фэдз еджапӀэм адыгабзэмрэ адыгэ литературэмрэкӀэ щыригъэджа-гъэх. Илэгъухэми, ригъэджэрэ сабийхэми упчӀэжыгъэу ашӀэу, яшъэфхэмкӀэ дэгъуащэхэу, игъэ-сепэтхыдэхэмкӀэ гъогу тэрэ-зыр афызэлӀухэу, цыфмэ яцы-хъэшлэгъоу псэугъэ Любэ. Тхъап-шымэ ишӀуагъэ аригъэкӀыгъ,

тхъапшымэ ячэщмычъые адыри-хыгъ, ныбжыкӀэ тхъапшымэ яунагъохэр къызэтыригъэнэ-жыгъ?! Зидунай зыхъожыгъэу лъэуж дахэ къэзыгъэнагъэмэ ащыщ мы бзыльфыгъэр.

Ным ифэмэ-бжымы пхъум къытыримыхан ылъэкӀыштӀэп. Колледжым Фатимэ къызылу-хъагъэм щегъэжыагъэу илоф-шлэгъу горэм ыгу хигъэкӀыгъэу, нэмыплӀ рихыгъэу гу лъыста-гъэп. Илофшлэн хэшылӀкӀ фырилэу лӀэкӀыб къэралыгуабзэм, нэ-мыцыбзэм, ишъэфхэр студен-тмэ агурегадох.

Кабинет дэгъу зэтыригъэп-сыхъагъ, клэлэгъаджэр лабэмэ ищыкӀагъэр чӀегъуатэ: рабоче

программэхэр, урокым ищыкӀэ-гъэшт литературэр, нэрылӀэгъу лӀылӀэгъухэу ыгъэфедэштхэр мэкӀаймэ зэгъафэгъу ателых, къэгъэгъэ зэмышьогъухэр клэ-ракӀэу нэплӀэгъум къыкӀедзэх, гукӀэгъу афишӀэу ахэр къеу-хуымэ.

Илъэс пчъагъэу лоф зишлэрэм къыкӀоцӀ пэщэныгъэ адызери-хъагъэу группэхэр Фатимэ еджапӀэм чӀигъэкӀыгъэх. Ыгу етыгъэ, фэбагъэ хэлъэу, зыщи-щыкӀагъэми пхъашӀэу, къызэ-кӀэмыкӀоу лоф адишлагъ ахэм. Ежъхэри къыфэразэхэу, гуфэ-багъэ азыфагу илъэу, хамы-нэу къылӀэкӀох, рэзэныгъэ тхылхэри къыфатхы.

Урок пӀэчъ мыпшыжыэу зы-фегъэхъазыры, Интернетыр къызфигъэфедзэ, клэу къежъэ-рэм лъэху, къегъоты. Жур-налмэ, тхылмэ къахигъуатэ-хэрэр зэгъафэгъэу зэрехъэх, зыщыкӀэгъэ студентхэми рагъо-тылӀэх.

Научнэ-практическэ конфе-ренциехэм, нэмыкӀ лофтхъабзэ-хэу еджапӀэм, къалэм ащыре-кӀокӀырэмэ илахышӀу ахель-хъэ, чанэу ахэлажъэ, ахэр къэ-зыушыхъатырэ хэутыгъэхэри икабинет чӀолых, зыщищыкӀа-гъэми егъэфедэх.

Урокым нахы нахъ дэгъоу студентхэр зыщыпшӀэхэрэм ах-хъэх еджэгъууж илофшлэнхэр. Ары ыкӀи Фатимэ зипэщэ груп-

пэм класснэ сыхъатхэр, темэ зэмылӀэужыгъохэмкӀэ зэхэхъа-гъухэр, лэнэ хуыраехэр ыкӀи нэмыкӀхэр зыкӀыщызэхихъэ-рэр. Мыхэм студентмэ яакъы-ли, яшӀэныгъи шахэхъох ыкӀи еджапӀэм щырагъэджэнхэ хуымэ агъэфедэшт материалри игъо-рыгъозэ аугъои. А лофыгъор студентмэ зэрагъэцакӀэрэри клэлэгъэджэ-методистэу ТӀэ-шъум еуплӀэкӀужы, зымыгъэ-разэхэрэм яхэуыкӀыгъэхэр да-гъэзыжынымкӀэ ишӀуагъэ якӀы.

Илъэс пчъагъэм Фатимэ кол-леджым иклэлэгъаджэхэм, ило-фышлэхэм япофсоюз икӀытамэ пэщэныгъэ дызэрехъэ ыкӀи щытхуы хэлъэу илофшлэн зэри-гъэцакӀэрэр къыушыхъатэу рэзэ-ныгъэ тхылхыбэ имэкӀай телъ.

Клэлэгъэджэ лӀэпӀасэм къы-лэжьыгъэ шыпкӀэу къыфа-гъэшшоагъэх щытхуыцӀэхэу «УФ-м общэ (зэикӀ) гъэсэнэ-гъэмкӀэ илофышлэ гъэшӀуагъ», «АР-м народнэ гъэсэнэгъэмкӀэ изаслуженнэ лофышӀ» зыфило-хэрэр.

ТапӀэкӀэ илъэсыбэрэ джыри ишӀуагъэ къыгъакоу, мыпшы-жыэу, хъалэлэу колледжым идахэ языгъэлорэ клэлэгъаджэр ыгукӀэ шӀу ылъэгъурэ сэнэхъа-тым рылэжьэнэу сыфӀэлако.

**АНЗЭРЭКЪО
Свет.**

Адыгэ клэлэгъэджэ кол-леджым иклэлэгъадж.

Бээм ехылылгээ юфthа-
бээм хэлэжыаггэх гуманитар
ушэтынхэмклэ Адыгэ респуб-
ликэ институтэу Т. Кізраэм
ыцлэ зыхырхэм юфышлэхэр,
Адыгэ кыралыгыг университет
ым адыгэ филологиемрэ
культурэмрэклэ ифакультет
иклэлэегаджэхэр, еж тхылъ-
еджалэм юфышлэхэр, жур-
налистхэр.

Мэфэктыр ыкй «Урыс-адыгэ гуцыалъэр» кызыдэклыгээр илъэс 55-рэ зэрэхуьгэмклэ зэхыхэр шлуфэс псалъкклэ кызызлуихыг гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республике институттэу Т. Клерашэм ыцкклэ шытым ипаштэу, филологие шлэнгыгэхэмклэ доктортэу, профессортэу Бырсыр Батырбый.

— Непэ тыштегушылтэр юфшлэгэшху, — кылуагэ Батырбый, адыгабзэм изэгэшлэнклэ гуцыалъэхэм мэхванэшхо зэрйлэр хэткли шъэфэл. Ау игьом игьор шлэнным шулагеут халпыр, Одэждэкьо Хваджымэт иредакцияклэ, гуцылэ мин 33-рэ фэдиз дэтэу, илъэс 55-клэ узкклэлэбжьымэ 1960-рэ илъэсыном кыдэклыгьем кызызрегэшшыпкъэжыгээр, джыр уахътэми апэрэ гуцылэлэлэрыфэгьоу ар кызызренэжырер Бырсырым игуцылэ шыкыгэтхыг. Ыпэкли кыдэклыгыз гуцылэлэз мыинхэм иинагэкли, идэгугэкли мыр ателэу ылытагэ. Одэждэкьом ашклэ

Непи осэшлү зилэ гущылалъ

Адыгабзэм ыкIи тхыбзэм ямэфэкI шапхъэ кыдыхэлъытагъэу, гъэтхапэм и 16-м, 2015-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджакIэ Iэнэ хъурае щыIагъ. Ар Одэждэкъо Хъаджымэт иредакторэу «Урыс-адыгэ гуцыIалъ» зыфиIорэр кызыдэкIыгъэр илъэс 55-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъагъ. ТхылъеджакIэм зэхэщэн-гъэхъазырын IофтхэmkIэ иIофышIэу Кучмзэ Аминэт ары Iофтхъабзэр ззэгъэзфагъэр.

Малычрэ Одэждэкёо Хьаджы-мэтрэ Москва клохэти, гуцы-лалъэм лоф зэрэдашэщтыгъэм игугу кышыгы. Еж Одэж-дэкёр урысыбзэм нахь фэгъэ-загъэу зэрэщтыгыр, гуцы-лалъэр дэгъоу зэрэзахагъэу-цагъэр, ашклэ хэти тефэрэр зэригъэцклагъэр Гъышым кы-луагъ. Гуцылалъэхэр зэклэ — бзэм игуэнджэхэу ылытагъ.

Филологие шлэныгэхэмклэ

лэжыгыгэн фаеу елыытэ. Кыы-
дэклыгыэ гушыалъэхэм анэмы-
клэу, философиемклэ, фразе-
ологизмэхэмклэ, нэмык лэ-
ныкьохэмклэ зэхэгъэшухьафы-
кыгыэхэу гушыалъэхэр кыыдэ-
гъэклыгэнхэр ишыклагъэу кыы-
лошы.

Ары. Адыгабээр Кавказым
иль бээ пчъагъэмэ ащыщ, ана-
хыжъ. Ащ кыхэкӀэу тыбзэ
кӀэзыгъэнчъэу ухъумэгъэным
пае, Адыгъ шӀынгӀэе инсти-
тутым бзэшӀынгӀэгъэмкӀэ иотдел
зэпыу имылӀэу ащ Ӏофышхо
дишӀэн зэрэфаем ухэтми де-
мыгъэштӀэнэу цытӀп. НаукӀэм
зыгъэпсэф-зыгъатхъэ иӀӀӀ,
иыкӀлагъэр зэхӀагъын, зэгъӀшӀӀн,
зэфӀхьысыжъын.

Адыгэ Республикэм и
Лъапкэ тхылъеджаклэ краеве-
дениемкӀэ иотдел илофышӀэу
Бэчыжъ Марини Ӏэнэ хура-
ем ишлӀ кыщиуагъ.

— Тыдэ шылэ адыгы тызэрээрэшлэрэр, тызэфэзышэрэр тыбзэ, — ыуаг Маринэ, — арыш, тиадыгабзэклэ шлэныгэлэжэхэми, шлэныгэз институтми, нэмыкл кылыкыушланлэху ащ фэгъэзагэхэми, тэ Лъэпкэ тхылдэжплэм илофышлэхэми, тыналэ тэтэу, тынэгү фэгъэзэпагъэу лoф дэшлэгэныр ифшэошэ дэдэу сэлтытэ, — ыуаг Маринэ. — Зэклэ зэкыш республикшмэ

Адыгабзэр Кавказым иль бзэ нчъагъэмэ
аицц, анахьыжъ. Аиц къыхэкIэу тыбзэ
кIэзыгъэнчъэу ухъумэгъэным пae, Адыгэ
иIэныгъэ институтым бзэиIэныгъэмкIэ
иотдел зэпыу имыIэу аиц Ioфыишо дишIэн
зэрэфаем ухэтми демыгъэштэнэу цытэн.
Наукэм зыгъэпсэф-зыгъатхъэ иIэн,
ищыкIагъэр зэхэфын, зэгъэиIэн,
зэфэхьысыжъын.

адыгэ бзэшэныгъэм илахышыу зэрэхилъхьагъэм, лексикограф инэу Хьаджымэт зэрэщытыгъэм ягугу кыышылыгъ. «Урыс-адыгэ гушылалэм» Хь. Одждьдэ-къом нэмыкӀэу купшыу зэрэдэлэжьагъэр, ащ изэхэгъэуцон Аулы Малыч, ХьадэгъэлӀэ Аскър, Даур Хьазрэт, Зеклогъу Уджукыкъо, Тхьаркъохьо Юныс, ХьорӀлӀ Аскърбий, Шэртэнэ Хьамедэ лӀофышхо зэрэдашлагъэр Бырсыр Батырбий кылыуагъ. Бзэшэныгъэлэжьышхоу КӀэрэщэ Зейнаб адыгабзэм играммати-кӀэ очерк кӀӀӀӀэу зехигъэуцуа-гъэр гушылалэм зэрӀкыгуым публикэм зэрэщыкӀуагъэхэм, зэрэщызэхашхэрэм ыкӀи ежэ зипӀэщэ шӀэныгъэ институтым адыгабзэм ихэгъэхон зыкы-гъэлэтынкӀэ лӀофыгуабэ зэралэжьырэм кыащыуцугъ. Гушылалэхэр бзэм ыльапсэу, бзэр зыгъэпытэу, зыхуьмэу зэрэ-гъӀпсыгъэхэр кӀигъэтхьызэ, 2014-рӀ ыльӀэсым институтым «Адыгабзэм изэхӀф гушылалэ» зыфилорэр томищ хьоу, гушылӀэ мин 50 фӀдиз джырӀ адыгӀб-зэ литературабзэмкӀэ дэтӀу кыызэрэдагъӀкыгъэр кылыуагъ. Ау ащ елытыгъэу, «Урыс-адыгэ

публикэм зэрэщыкыагыэхэм,
зэрэщызэхашэхэрэм ыкйи еж
зипэщэ шэныгыэ институтум
адыгабзэм ихгэгэхьон зыкье-
гэлэтэинкйэ лофыгыабы зэра-
лэжыкырым кыащыуцугь. Гушыл-
альэхэр бзэм ыльапсэу, бзэр
зыгэпытэу, зыухьумэу зэра-
гэпсыггэхэр кйигэтхьыыз,
2014-рэ ильэсым институтум
«Адыгабзэм изэхэф гушылаль»
зыфилорэр томищ хьоу, гушылэ
мин 50 фэдиз джырэ адыгэб-
зэ литературабзэмкйэ дэтэу
кыызэрэдагыкйыгэр кыулагы.
Ау аш елытыгыэу, «Урыс-адыгэ

дидатэу Анцокъо Сурэт Iоф-
тхъабзэм гущылэу «Адыгабзэм
игущылалъэ итарихъ гъогу»
зыфилорэр кыыщишлыгъ.

Филологие шлэныгэхэмклэ кандидатэу, АКЪУ-м адыгэ филологиемрэ культурамрэклэ ифакультет икафедрэ идонцн-тэу Хьаклэмзы Мирэ кыло-тыклынэу «Апшээрэ еджаплэм «Урыс-адыгэ гушыалыэр» зэрэшагэфедэрэр» кыишшылг. Гушыалыэр лъэныкыуабэклэ узыгыгуазэу ыкы узыгыэрэ-зэу зэрэщытыр кылуаг, чыплэ зырызхэм авторхэр нахь афэ-сакынхэ зэралъэкыштыгэхэ-ри Мирэ щысэхэмклэ кыхи-гъэщылг.

Институтым иученэ секретарэу, филологии шэныгээхэмкэ кандидатэу Тэу Нуриет пстауми азу игуцылэ кыыхыгээшгээр бзэ мэфэкыр зыпшы игфэгээ Лъэпкэ тхыльеджаплэм илофшлэхэм лъэшэу яколлективкэ зерафэразэхэр ары. Одэждэкъом игуцылалъэкэ ащ лф дэзышлэгээ пстумэ зи алъэк! кыызэрамыгэнагээр, охтэ лофыго инэу — адыгабзэмрэ урысыбзмэрэ адыгэхэм зериэфшэуашэу агэфедэнхэ алъэк!эу шыгэным «Урыс-адыгэ гуцылалээр» зэрэтегэлпсыхагээр ыки ар зэрээшлуихырэр дэгъугъэу фильэгугъ. Электроннэ шыклэм тетэу кыдэгэклыжыггэн зэрэфаер кылуагъ.

Филологие шлэныгьэхэмклэ докторэ, гуманитар ушэтын-хэмклэ Адыгь республикэ институтэу Т. КIэрэщэм ыцлэ зыхьырэм бзэшлэныгьэхэмклэ иотдел ипашэу Гьыц Нухьэ зэхэхэм кышгыуцылэг. Одэждэкьо Хьаджымэт ильэсыбэм лоф зыдишлэгьэ гуцылалгьэр зэрэгьэцэклагьэр, ащ лоф дэ-зышлагьэхэм ыцлэ ахамытхагьэ-ми Мыхьамыджнэ Юныси зэрэхэтыгьэр Нухьэ кылуагь. Мэзи 4 — 5-м кыкьлоцI Аульэ

докторэ, институтым литературэмкӓ иотдел ипашэу Щэшӓ-Ергыкыо Шамсэт ишлш-еплы-клэхэр ӓнэ хураем кышчы-рилотыкыгӓх. Ац зерилытэ-рэмкӓ, тхакӓ тимылагӓу ало-ми, тывӓз анахӓ баймӓ ашы-

адыгабзэмкӀэ научнӀэ лӀфшлагъ-ху къашыдӀэкӀыхэрӀр тегуӀгъу, тыфсакъуу шызэтӀгъзафӀх. Арыш, адыгабзэмкӀэ кууу лӀф сӀшӀн зыӀорӀм ишыкӀлӀгъӀ литературӀр едгъӀгъотынӀу тӀ сьдигъуу тыхъазыр, зыкӀытфӀжыгъаз.

Бээм и Мафэ кыыхуубытэу «Урыс-адыгэ гушыалъэу» илъэс 55-м Адыгеим исхэм ыки адыгэхэр зыдэщылэ чыплэ зэфэшхьафхэм ащагэфедэрэ гушыалъэ шлагыр тфэзылэжыгэхэм яшлушлэ, ацлэ зэрэтщымыгупшагьэр ыки ахэм ашлагьэм непи хахьо фэтшлын зэрэфаем тыкызэрэфигьэушыгьэр дэгьу нахь дэеп.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр юфтхьябзэм кы-
щытырахыгъэх.

**Бээр лэпытэ, гурылогшошлу-зэгэшилэгшошлу
зышлыхэрэр гуицылэбэ зэфэшхьафхэу
бээр лэныкыуабэкIэ кызыломтыкыхэрэр
ары.**

анал тыраригъэдзагъ. Ау гу-
щылэм имэхъанэклэ, икълэклэ-
тхыклэклэ, ишапхъэклэ пшъэдэ-
кыжыр редакторым зэрихы-
рэр кзыхигъэщыгъ, лфыр дэ-
гъоу зэрэзэшлуахыгъэр клигъэ-
тхыгъ.

Бырсыр Батырбый адыгаб-
зэм ыкйи тхыбзэм я Мафэ
ипэгьок! Юфтхьабзэхэр рес-

гушылалъэм» уасэу илэм кы-
зэрэщымыклэщтыми аналэ ты-
раригъэдзагъ.

Бээр лъэпытэ, гурылогъошлү-
зэгъэшлэгъошлү зышыхэрэр
гуцылэпъэ зэфэшхьафхэу бээр
лъэныкъуабэкӀэ кызылотыкы-
хэрэр арэу ылъытагъ.

Институтым бзэшлэныгээмклэ
иотдел инаучнэ loфышлэу, фи-
лологие шлэныгээхэмклэ кан-

Гвардием имайорыгъэу Даур Ибрахымэ Айдэмыр ыкъор (щылагъэмэ)
къызыхъугъэр гъэтхакъэм ыкIэм илъэс 95-рэ хъугъэ

Зэошхом игъогухэр зэпичыгъ, Теклоныгъэр къытфыдихыгъ

1940-рэ илъэс... Советскэ къэралыгъом ис цыфхэр агу къаделэу, алэ зэкIэдзэгъэу яшъыпкъэу мэлэжъэх. Ящылэклэ-псэукIэ нахъышIу зэрэхъуштым ыгъэгъушIохэу Iофы зыцIэм егугъух. Щылаклэми хэхъо, зештэ. Рэхъат-гупсэфэу ялоф ашIэщтыгъэ. Мы илъэсым, чылэдэсхэм къызэралотэжыщтыгъэмкIэ, лэжыгъэ бэгъуагъэ зыдахъыжыщтыр амышIэу къагъэкIыгъагъ. Коцыр етIупщыгъэу къацэти, щагухэм къадатакъоштыгъ. ЗэкIэ тынчэу зэшIокIыщтыгъ.

Ау зыкли емыгуцэфэгъахэу къиныр къашъхъаруагъ. ОшIопщэ шIуцIэ коренхэр «жышхом» къырифыжыагъэхэу дуним щэзекIохэмэ сыдым фаригъэшIэныгъа цыф жъугъэ къызэрыкIохэм?!

Фашистхэм зыкъалэтыгъэу, акIэ машIор пыустхъукIэу Европэм зэошхо къыщырагъажъэ. Тэри ар къыднэсыным ищынагъо ташъхагъэ итыгъ.

1940-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ Даур Ибрахымэ илъэс 20-м итэу Дзэ Плъыжым къулыкъур щихынуэ ащэ. Краснодар краим икIэу КъокIыплэ

рилуагъ. Ахэм зэу ащыщыгъ Даур Ибрахымы. Мы ротэ дэдэм, ПВО-мкIэ расчэтым икомандирэу ар къагъэнэгъагъ.

Ащ мээитф зытешIэгъэ уж, мэкъуогъум и 22-м, 1941-рэ илъэсым я II-рэ дунэе Хэгъэгъу зэошхор къежъагъ. Нэмыц-техаклохэр ошIэ-дэмышIэу тикъэралыгъо къызытебанэхэм зэо мэшIошхом апэ Iухъагъэхэм Даур Ибрахымэ ащыщыгъ. Владивосток къыщыригъажыи, Сталинград изэо машIо къынысыгъ адыгэ кIалэр. Анахъ охътэ плъыр-стыр къыным хэфагъ.

Чэчи, мафи ямылэу, пси,

ригъэхыгъ. Родинэм паемэ, ячIыгу, янэ-ятэхэм, ясабийхэм, шIу альэгъоу якласэхэм апаемэ, апсэ атыным тидзэкIолIхэри, зэкIэ Дзэ Плъыжым ипащэхэри фэхъазырыгъэх. ЕтIани, фашистхэр хъэ нэкIыгъэж хы-мэхэу къызэрэтхъохэрэм нахъ къызэкIыгъэблагъэх. Джащыгъум тидзэхэм зызэкIаугъоягъ, чIыгу щэрэч пэпчкIэ хъадэгъур къыфагъэсэу, пыим жэхэхъанхэу зыкъалэтыгъ. Сталинград дэжэ фашистыдзэхэр хъапэсапэ рагъафэхэу, тидзэхэм зыкъызэкIуахыгъ. Зэо Iугъом дзэкIолIхэр къыхэхъыжыщтыгъэп... Ау пыир зэкIафэныр, къалэр арамыгъэштэныр афызэшIокIыгъ.

Сталинград дэжэ шыкIогъэ зэо шIуцIэ къыным хэтыгъ Даур Ибрахымэ. Адыгэ кIалэм мы уахътэм ышIэщтыгъэп ыкли егупшысэными илоф тетыгъэп ыпкIэ къэтым. Ау ышIошъ хъоу, ищыхъэ зытелыгъэр — хэгъэгъу хыеу — СССР-у нэмыц-техэ-кIожхэр къызэрыбэнагъэхэр зэратеклоштыр ары.

ИлъэсиплIым ехурэ кIуагъэ Хэгъэгъу зэошхор. Ащ игъогъу зэпымычыж машIохэм ренэу атетыгъ Даур Ибрахымы.

Родинэм паемэ, ячIыгу, янэ-ятэхэм, ясабийхэм, шIу альэгъоу якласэхэм апаемэ, апсэ атыным тидзэкIолIхэри, зэкIэ Дзэ Плъыжым ипащэхэри фэхъазырыгъэх.

Тикъэрал пыир зырафыжыгъэхэ ужымы, тидзэхэр фашистхэр яб рагъэзыжыжынуэу лыкIотагъэх. Цыф хые къызэрыкIохэм шъхъафитыныгъэр арагъэгъотыжъэу тидзэхэр хэгъэгубэмэ ащызэуагъэх, зэо тхъамыкIагъом цыф лъэпкъхэр щыухъумэгъэнхэ зэрэфа-

ер къагурылоу, цIагъи, лIыгъи зэрахъагъ.

Мэзаем и 11-м, 1945-рэ илъэсым Даурыр зыхэтэдзэр Силезием ит къалэхэу Бреслау ыкли Бунцлау ащыкIогъэ зэо операциехэм ахэлэжыагъ. ГерманиямкIэ мыхэм мэхъанэ-шхо ялагъ, сыда плэмэ шIомыкI къычIэхыплэ чы-плэхэу, индустриальнэ

Ау емынэр — заор къызатеом, зэкIэ ти Советскэ къэралыгъуи, Правительствэри, хэгъэгъу пащэхэри, цыф лъэпкъ зэфэшъхъафыбэу мыщ цызэдэпсэуштыгъэхэри зыч-зыпчэгъу хъугъагъэх.

хэку баеу, завод ыкли шахтэхэмкIэ тегъэпсыхъэгъагъ. Ар къагурылоу, нэ-мыщыдзэхэри зэкIэ альэкIы-щтымкIэ къогъанэ ямылэу зэо зэпымычыжыжым ахэтыгъэх. Къалэу Бунцлау зычаштэгъэ дэдэм, Даурым ыбгъэ щэр къытефагъ (щэм ибгъэштальэ илIыгъэ партбилетыр ыкли документхэр пхырилыгъэх), ыныби, ылъакъуи къаулагъ. Амап зымылэ Даурыр Iэпылэгъу рагъэгъотынуэу медсанбатим ащагъ, ау ыпсэ хэтми амышIэу, чъэ-кIыгъэбзэ кIалэр Iагъэу алы-ти, хъащпэкъ гъэлагъэм ахы къагъэнагъ.

Пчыхъэм батальоным иде-журнэ врачэу В. Н. Петровы госпиталым къэкIуагъ. Ар Краснодар краим щыщыгъ, Даурымрэ врачымрэ зэрэшIэщтыгъэх, ау хъугъэр сыдым фишIэныгъа ащ мыщ дэжым. Ау IофымкIэ гуетыныгъэ ин зилэ Петровым сымаджэхэм яспискэ къыштагъ, ыуплэкIузэу Даурыр зэрэщымылэр ыкли моргым зэрашагъэр къыхигъэщыгъ. Вра-чым ынэгъу нэгъэуплэпэгъум ичIыплэгъу адыгэ кIалэр къы-кIэуцуагъ — нэгъу чэф ихыгъэу, хъалэлэу къеплэу... Василий Николаевичыр къэгъужэуагъ, хъадэ гъэтылIыплэм нэсыгъ... Зэрэлоплэу, ынэхэмкIэ къы-

нэрэу сыкъэхъугъэу слытагъэ» — ылоштыгъ. Даурыр хъужыгъэ ыкли фронтым Iухъажыгъэ. Ау Берлин ашти, Теклоныгъэм и Быракъ Плъыж Рейхстагым зэрэшагъэлагъэр Даур Ибра-хымэклэ джыри заор ухыгъэ хъугъэп. Адыгэ кIэлэ лIыбланэр Чехословакием, Австрием, Вен-грием, Польшэм анэсыгъ, ла-жы хъакIи зымылэ цыф жъу-гъэхэр фашистхэм ащыухъумэ-гъэнхэмкIэ тидзэхэр зышъхъа-сыжыгъэхэп.

Зэошхом ыуж Ибрахымэ къулыкъур Белоруссием, Ук-раинэм ащыхыгъ, народнэ хызмэтэу заом зэхигъэтэкъуа-гъэр зэтэгъэгъоужыгъэным илахъ хилъхъэу Iоф ышIагъ.

1958-рэ илъэсым Даурыр иплалэу лъыкIахыи дзэ къу-

лыкъум къыхэкIыжыгъ. Къэ-ралыгъо награда инэу Жьогъо Плъыжым иорден ыкли ме-дальхэр бэу къыфагъэшъоша-гъэх. Ау дунайр мамыр хъу-жыгъэми, Iысыжынышъ зи-гъэпсэфыныр ыгу къыхъагъэп.

1974-рэ илъэсым Ибрахи-мэ и Адыгэ хэку къыгъэзэ-жыгъ иунэгъо дахи игъусэу. Мыекъопэ редукторышI заво-дым Iохъэ, кадрэхэмкIэ от-делым пащэ фаши. Сэ ащ дэжым мы заводым энерге-тик шъхъалэу Iоф щысIэщтыгъ, парторганизациеми секретарэу сырилагъ. Мафэ горэм сика-бинет Даур Ибрахымэ къы-чIэхъагъ, егъашIэм сишIэщты-гъэм, тызэрэшIэщтыгъэм фэ-дэу IугушIукIэу. Джа мафэм къышегъэжыагъэу, зы IофшIэплэ-шхом тызэрэщылажыэрэри хэ-тэу, нахъ тызэфэнэлосагъ. Иб-рахымэ шэн гъэтылIыгъэ, шэн дахэ илэу щытыгъ. ИгъэпсыкIэ-шIыкIэклэ уигъатхъэу, гушIор ынэгъу кIэлъэу, жъи, кIи арило-щтри, зэралэгъокIыщтри ышIэу, культурэшхо зыхэлIыгъэ цыф Iушыгъ. Ымакъэ Iэтыгъэу, лъэ-шэу гушыIэу зэхэпхыщтыгъэп, зыфэсажыжыщтыгъ, нэмыкI-хэми шъхъэкIэфагъэ адызери-хэщтыгъ.

Гъэтхакъэм и 25-м, 2015-рэ илъэсым Ибрахымэ къызыхъу-гъэр илъэс 95-рэ хъугъэ. Зэ-ошхом игъогухэр изыкIукIыгъэу, тимэфэ нэфынэхэм къытфыз-гъэгъэзэжыгъэхэу, Теклоны-гъэшхор къыдзэжыгъэхэм Даур Ибрахымэ ащыщ. Плъыхъужэу, цыфышIоу, Iофыр ыкли цыфхэр зикIасэу ары тэ ар тыгу къы-зэринагъэр. Тщыгъупшэхэрэп зэо машIом хэтыгъэхэр, ти-чIыплэгъу, тшыщ Ибрахымы тыгухэм къарынагъ. ИлIыфэгъэ-хэм — ыкъоу Руслъан, ып-хъоу Людмилэ бэгъашIэ, на-сыпышIо хъунхэу тафэлъало.

ЦIЫКIУ Мурат.

ИофшIэным иветеран.

Мыекъуапэ.

Чыжъэм эшелон псэу агъэкIо-гъагъ. Хабаровскэ краим къэс-хи, Амурскэ хэкум, китай-ман-чжур гъунапкъэм дэжэ къы-щыуцугъэх. Ежъ Даур Иб-рахымэ къызэрилотэжыщты-гъэмкIэ, икъоджэгъухэу, Адэ-мые щыщхэр ыкли ягъунэгъу къутырэу Чумаковым щыщ ныбджэгъухэр бэу игъусагъэх. Жэнэ Заурбэч, Бэгъырекъо Хъазрэт, Бэслыный Щэбан, Лышэ Абу, Нешэ Рэмэзан, ХъапэкIэ Ерэджыб, Николай Беликовыр, нэмыкIхэри. Ау красноармейцэ ныбжыкIэхэм якурсхэр закIу ужым, КъокIыплэ Чыжъэм (Дальнэ Востокым) икIэлэ зэфэшъхъафхэм агъэ-кIуагъэх. Джауштэу мы чы-плэлэу чыжъэ чыIэм къулы-къур шахыныр, зыщапсыхъа-ныр рагъэжыагъ. Игъорыгъозэ дзэм ихабзэхэм нахъ хэшIыкI афырIэ ыкли Iашэхэм нахъ афэнэлъасэхэ хъуштыгъэх. По-литзэдэгъушIэгъухэр, полит-еджэнхэр афызэхашъщтыгъэх. 1941-рэ илъэсым, щылэ ма-зэм ыкIэм частым кадрэхэмкIэ дивизием и ГъэорышIаплэ ипа-щэ къэкIуагъ. Дивизием иуна-шIокIэ, зэкIэ мыщ фэдэ еджэн-гъэсэн ухъазырыныгъэ зилэхэм «младший сержант» зыфилорэ цIэр къызэраратыщтыр къа-

шхыни амылоу, ос шъофышхом пыим пэлутхэу зэритыгъэхэр гуимыкIыжыжы Даурым ишIэжэ къыхэнэгъагъэх. Загорэ, зэо ужым, а зэо мафэхэм яон-тэгъуагъэм, къыныгъэм ягугъу къышIыжъэу къыхэкIыщтыгъ а уахътэр зэрэхъазабыгъэр кIи-гъэтхъэу. Ары. Заом хэтыгъэу, ар зыпэкIэжыгъэм щэуаем хэ-тэу, зыпсэ зыхъафэу, илъэси 4 — 5-м зэо гъогум тетыгъэм игукъэкIыжыжы хылыагъэх.

ТикъэралыгъокIэ Хэгъэгъу зэошхор ушэтыплэ шъыпкъагъ: цыфхэр заом тегъэпсыхъэгъа-гъэхэп, ежэщтыгъэхэп, хэгъэ-гури ащ фэдэ тхъамыкIагъор къытеоным зыкли фэхъазыры-гъэп. Ау емынэр — заор къы-затеом, зэкIэ ти Советскэ къэралыгъуи, Правительствэ-ри, хэгъэгъу пащэхэри, цыф лъэпкъ зэфэшъхъафыбэу мыщ цызэдэпсэуштыгъэхэри зыч-зыпчэгъу хъугъагъэх.

Ауми Сталинград дэжэ пыижэ жъалымым мэшIошхоу щызэкIи-гъэблагъэм, бэлахышхом ти-дзэхэр зэрехъулIэщтыр ыкли къызэрэхэкIыжыщтыр хэткIи къэшIэгъоягъэ, лъыгъэчэ гуи-х заом зэкIэ тикъэрал зэлъи-штэным ищынагъо готэу, со-ветскэ цыфхэм ялIыгъэ-псэ-емылэжыныгъи зыкъызэкъуа-

ТИКОНЦЕРТХЭР

Гъатхәр, Гугъәр, Шулъэгъур...

Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо филармоние «Гъатхәр, Гугъәр, Шулъэгъур» зыфилорэ пчыхъэз-хәхьр гъэшлэгъонэу шыкыуагъ. Лектор-искусствове-дэу Хъакъуй Заремэ концертыр зэришагъ.

Шулъэгъум цыфыр егъэгугъэ. Шулъэгъумрэ щылэныгъэмрэ зэрэзәпхыгъэхэр Хъакъуй Заремэ кылыатэзэ, гупшысәу уигъэшлыр хъугъэ-шлагъэмә къахихыгъәу пльытә хъушт. Шулъэгъум гушлуагъом нәмыкләу гухәклхәри кызыдехых. Ильәс 18 — 19 зыныбж пшәашәэм шулъэгъум нәпцыбә хильагъо зыхуклә сыда ышләщтыр? Шулъэгъу шыпкәэмрә лъапсәр «кләзыутыр» шулъэгъумрә зызәбгәпшәхәклә сыда укызыфәклощтыр?

Упчлэхэм джәуапыр нахышлоу кызытыжыырэр щылэныгъэр ары. Композиторхэм аусыгъэ произведенихэр музыкальнә ләмә-псымэхәмклә агъэжынчых. Орәдышомә уядәлузә хәкыпләхэм уалъэху.

Адыгъ Республикэм инарднә артисткәу Кушәкьо Симә урысыбзәкли, французыбзәкли шулъэгъу орәдхәр кылуагъэх. «Сисулъэгъу инасып, тьдә о учыла?», «Гъатхәр кьәклә», нәмыклхәри зәхәтхыгъэх.

Надежда Зинченкәмрә Любовь Гульрә скрипкәмклә шулъэгъу орәд мэкәмәхәр агъэжынчыгъэх. Игорь Меркуловым саксофонимклә иләпәләсәныгъә кыгъәлгъәуагъ.

Тыкъэзыуцухъэрә дунаим идәхәгъу, гъатхәр къэсыгъ. Ащ фәдә уахтәм ухәтәу гум илгъушыләр шулпәэгъурәм епло зыхуклә, нахь псынкләу угурылон пльәкышцтәу зылытәрәмә адебгәштә хъушт. Концертыр кызаухым

Кушәкьо Симәрә Хъакъуй Заремәрә кызырәхәгъыгъәу, ныбжыкәлбә пчыхъэзәхәхәм кьәкыуагъ, янасып кьагъотынымклә концертыр егъэжәпләшлү афәхуноклә пшләхәщтәп.

Шулъэгъу шыпкәэр пәрыохуэхәм ащыщынәрәп, кыныгъохәм «алъахәхәрәп», гъатхәм иор щәуалъә, насыпыр кызыдехых.

Сурәтым итхәр: **концертым хәләжыгъә артистхәр.**

«ИНТЕРРАЛЛИ ШЪХЪЭГУАЩЭ-2015-М» ИПЭГЪОКИ

Адыгеим идәхагъә кыщәгәлъягъо

«Интерралли Шъхъэгуащэ-2015-рә» зыфилорэ спорт-зекло джәгуныр мзлылфгъу мазэм и 27-м кышы-ублагъәу жьоныгъоклә мазэм и 3-м нәс Мыекъопз районым ипсәупләу Хъымышкәлй джә шыкышцт. Ащ фәгъәхыгъә зәхәхәм Адыгъ Республикэм и Премьер-министрәу Къумпыл Мурат кышыгушцлагъ.

Спорт зәнәкьокъур ильәс 39-рә хъугъәу Адыгеим щызәхәщ. Къумпыл Мурат зәрәхигъәунәфыкыгъәу, тиреспубликә ыцлә лъагәу зыләтырәмә, Адыгеир нахышлоу Урысыем щызыгъашләрәмә «Интерралли Шъхъэгуащә» зыклә ащыш. Спорт зәлукләгъухәр шәпхә лъагәмә адиштәу тиреспубликә щыклонхәмклә зәхәщаклохәм япшәрылхәр дәгъоу агъәцәкләщтых.

Урысыем и Кубок кыдәхыгъәнымклә спортсменхәм яухәзырыныгъә кьагәлгъәгъошт.

Урысыем и Кыблә, Адыгъ Республикэм изәлухыгъә зәлукләгъухәр а мафәхәм зәхәщтых.

Адыгеим, Краснодар краим рафтингымклә яфедерациехәр, спорт зеклонымклә Адыгеим ифедерацие, нәмыклхәр ләфтхәбзәм дәлә-

жәщтых. Шәнышлү зәрәхыгъәу, орәдылохәр зәнәкьокъуштых. Фестивалым Адыгеим итворчәскә купхәу «Ошәдәр», «Ошәутенәр», Мыекъуапә инәфыләхәр», «Казачатәр», фәшхәфхәри хәләжәнхә алъәкышцт. Сатыушхәри зәхәхәм кырагъәбләгъәщтых. Тарихым, культурәм, искусствәм яхыпләгъә пкыыгъохәр кыщәгәлгъәгъоштых.

— Адыгә шъуашәм, тильәпкә къашьохәм ядәхагә мыщ фәдә фестивалхәм къащытлөтәным тыфәхәзыр, — ело «Мыекъуапә инәфыләхәм» яхудожественнә пәщәу, Адыгеимрә Къәбәртәе-Бәлкъарымрә язаслуженнә артистәу Нәныжә Айдәмыр.

«Ошәдәм» ихудожественнә пәщәу, Адыгеим изаслуженнә артисткәу Едыдж Викторие зәрилфхәрәмклә, Кавказым икъашьохәр тирартистхәм дахәу къашых. Арышъ, тишәнхәбзәхәри къашьохәмклә хәкләмә арагәлгъәгъун алъәкышцт.

Сурәтым итыр: **Хъымышкәлй джә шыкышцт зәнәкьокъум джәщ фәдәхәр щытләгъуштых.**

ФУТБОЛ. ПРЕМЬЕР-КУПЫР

Ешләпләхәр фәхәзырхәп

Урысые Федерацием футболымклә изәнәкьокъу хәләжырә командәхәу Премьер-купым хәтхәм я 20-рә ешләгъухәр ялагъәх. Зәлукләгъухәр зәраухыгъәхәр зәтәгъәпшәх.

Ешләгъухәр

«Уфа» — «Краснодар» — 0:2, «Урал» — «Амкар» — 1:0, «Рубин» — «Ростов» — 2:0, «Арсенал» — ЦСКА — 1:4, «Торпедо» — «Спартак» — 0:1, «Динамо» — «Зенит» — 0:1, «Мордовия» — «Локомотив» — 0:0, «Кубань» — «Терек» — 1:0.

Командәхәм ястадионхәм ешләгъухәр ащызәхәщән амылпәкләу кыыхәкы. Гъатхәр къәсыгъәми, кыымәфә чыыләр икьоу кызыэрәнәкыгъәп. Ащ кыыхәкләу «Торпедәр», «Арсеналыр», фәшхәфхәри ястадионхәм ащәшлагъәхәп. Ильәс зәнәкьокъур гъатхәм аубләзә бжыхәм нахыпәклә аухы-

щтыгъ. Ащ фәдә шыкләм кыфагъәзәжыныр нахышлуклә зылытәрәмә адетәгъаштә. Урысыем спортымклә иминистрәу Виталий Мутко джырәблагъә журналистхәм къарыуагъәм кыыхәтхыгъәр Урысыем футболымклә изәнәкьокъу зыщызәхәщәрә уахтәр зәбләхыгъән зәрәфаер ары.

Чыпләхәр

1. «Зенит» — 48
2. ЦСКА — 43
3. «Краснодар» — 38
4. «Рубин» — 36
5. «Динамо» — 35
6. «Спартак» — 35
7. «Локомотив» — 34
8. «Кубань» — 30
9. «Терек» — 25

10. «Мордовия» — 22
11. «Уфа» — 19
12. «Урал» — 17
13. «Торпедо» — 16
14. «Арсенал» — 14
15. «Амкар» — 14
16. «Ростов» — 14

Я 21-рә зәлукләгъухәр

04.04

«Амкар» — «Рубин», 13:00
«Динамо» — «Локомотив»,

15:15

«Краснодар» — «Мордовия»,

17:45

«Спартак» — «Кубань», 20:00.

05.04

«Зенит» — ЦСКА, 14:30
«Урал» — «Ростов», 16:45
«Уфа» — «Терек», 19:00
«Арсенал» — «Торпедо»,

20:15.

Нәклубгор зыгъәхәзырыгъәр ЕМТІЛЪ Нурбий.

Европәм изәнәкьокъу

Европәм футболымклә изәнәкьокъу хәләжырә командәхәм пәшлорыгъәш зәлукләгъухәр гъәтхәпәм иаужырә мафәхәм яләщтых.

Урысыем ихәшыпыкыгъә командә Черногорием дәшләщт. Зәлукләгъур Черногорием щыклошцт, сыхәтыр 22:45-м аубләщт.

Купәу «Кыбләр»

Мыекъопз «Зәкьошныгъәр» республикэм истадион шъхәлә мзлылфгъум и 3-м шәшләщт. Ермәлхәблә икомандәу «Торпедәм» лүкләщт.

Купым хәт командәхәр гъәтхәпәм и 28-м ешләщтых.

Зәхәшыагъәр ыкли кыдәззыгъәкырәр:

Адыгъ Республикәм лъәпкә Иофхәмклә, Іәкыб кьэралхәм ащыпсәурә тильәпкьәгъухәм адырәлә зәпхыныгъәхәмклә ыкли кьәбар жьугъәм иамалхәмклә и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскәр, 236

Редакциер зыдәшыләр:

385000, кь. Мыекъуапә, ур. Первомайскәр, 197.

Телефонхәр:

приемнәр: 52-16-79, редактор шъхәләм иапәрә гуадзәр: 52-49-44, редактор гуадзәр-пшәдәкыж зыхырә секретары: 52-16-77.

E-mail: adygyvoice@mail.ru

Зыщаушыхәтыгъәр:

Урысые Федерацием хәутын Иофхәмклә, телерадиокъәтынхәмклә ыкли зәлы-ІәсыкІә амалхәмклә и Министерствә и Темыр-Кавказ чыплә гъәлорышләп, зәраушыхәтыгъә номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхәутырәр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапә, ур. Пионерскәр, 268

Зәкләмкы пчәгъәр 4015

Индексхәр 52161 52162 Зак. 595

Хәутыным узшыкләтхәнәу щыт уахтәр Сыхәтыр 18.00 Зыщыкләтхәгъәхә уахтәр Сыхәтыр 18.00

Редактор шъхәләр Дәрбә Тимур

Редактор шъхәләм иапәрә гуадзәр

Мәшләкьо Саид

Пшәдәкыж зыхырә секретарыр

Гъогъо Зар